

AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W KRAKOWIE

Im. BRONISŁAWA CZECHA

KRAKÓW 2010

Pabis Katarzyna

TiR/Z, ORT

Nr albumu 34 302

Spis treści

Wstęp.....	s.2
I. Podstawowe uwarunkowania rozwoju turystyki.	s.3
1. Ogólne informacje o badanym kraju.	s.3
2. Regiony turystyczne.	s.6
3. Główne kierunki rozwoju turystyki na podstawie Narodowego Programu Rozwoju Turystyki na Białorusi.....	s. 11
4. Infrastruktura komunikacyjna i turystyczna.	s.12
5. Podstawowe determinanty konsumpcji turystycznej ludności.	s.15
II. Rynek recepcji turystycznej.....	s.16
1. Przyjazdy i główne kraje emitujące.....	s.16
2. Profil turystów.....	s.19
3. Główne obszary koncentracji zagranicznego ruchu turystycznego.....	s.19
4. Dochody z turystyki przyjazdowej.	s.20
III. Rynek emisji turystycznej.	s.22
1. Turystyka krajowa.	s.22
2. Turystyka zagraniczna.	s.22
3. Ulubione destylacje mieszkańców Białorusi.	s.24
4. Wydatki na podróże zagraniczne.....	s.24
IV. Znaczenie badanego rynku dla Polski.....	s.25
1. Analiza przyjazdów do Polski.....	s.25
2. WUTZ (macierz GE).....	s.34
3. Analiza wyjazdów Polaków do Białorusi.....	s.37
4. Współpraca gospodarcza i działania marketingowe	s.40
V. Analiza SWOT.....	s.44
VI. Przykładowa oferta wczasów na Białorusi dla emerytów	s. 45
Podsumowanie.....	s.48
Bibliografia.....	s.49
Spis tabel.....	s.50
Spis rycin.....	s. 51

Wstęp

Republika Białorusi - młody kraj o bogatej historii starożytnej, położony w samym sercu kontynentu europejskiego, w którym zachowały się nietknięte krajobrazy i wciąż pielęgnowane są dawne tradycje. Jej ludność – Białorusini, to jeden z narodów wschodniosłowiańskich. Dogodne położenie na skrzyżowaniu z najbardziej ruchliwych tras tranzytowych nie wpływa jednak na rozwój ruchu turystycznego. Białoruś jest krajem o znacznej izolacji międzynarodowej. Mimo bogatych walorów przyrodniczych i kulturowych, niskich cen kraj ten nie jest doceniony i uznany za miejsce godne odwiedzenia. Białoruś nie ma wielkiego znaczenia na globalnym rynku turystycznym. Natomiast dla Polski stanowi rynek drugoplanowy, czyli rynek o znaczącej pozycji.

W pracy przedstawiłam najważniejsze informacje na temat Republiki Białorusi. W rozdziale pierwszym umieszczone zostały informacje na temat uwarunkowań rozwoju turystyki przyjazdowej, wyjazdowej i krajowej. Omówiłam tu podstawowe informacje o kraju, regionach turystycznych, infrastrukturze oraz determinantach konsumpcji turystycznej. Wykorzystałam tu wiadomości z encyklopedii PWN, informacje ze strony ambasady Białorusi w Polsce, forów turystycznych oraz literatury Z. Kruczka. Drugi i trzeci rozdział dotyczy rynku emisji i recepcji turystycznej. Tu posiłkowałam się danymi z raportów UNWTO, WTTC oraz Narodowego Komitetu Statystycznego Republiki Białorusi. Wiele danych jest nie kompletnych, gdyż wiele raportów jest w odpłatnej wersji, co jest dodatkowym utrudnieniem. Znaczenie badanego rynku dla Polski przedstawiłam w kolejnym rozdziale. Wykorzystałam tu dane POT-u, Instytutu Turystyki oraz WUTZ. Stworzyłam również analizę SWOT na podstawie wiedzy, którą zdobyłam analizując rynek Białorusi. W ostatnim rozdziale przedstawiona została oferta wczasów dla emerytów w tym kraju. Myślę, że temat został wyczerpany i informacje które zdobyłam będą przydatne i staną się pomocne przy tworzeniu kolejnych prac.

I. Podstawowe uwarunkowania rozwoju turystyki przyjazdowej, krajowej i wyjazdowej Białorusi.

1.Ogólne informacje o badanym kraju.

Położenie, klimat:

Państwo położone w Europie Wschodniej nie posiadające dostępu do morza o powierzchni 207,6 tys. km². Graniczy z Polską, Litwą, Łotwą, Rosją i Ukrainą. Znajduje się w zachodniej części Niziny Wschodnioeuropejskiej, nie posiada terenów górzystych. Przeważającą część kraju (70 %) stanowią niziny o średniej wysokości 160 - 200 m n.p.m., a najwyższym wzniesieniem jest Góra Dzierżyńskiego (345 m.n.p.m) Głównymi rzekami są: Dniepr , Berezyna , Prypeć , Soż , Niemen Picz, Dźwina. Spośród 11 tysięcy jezior znajdujących się na terenie Białorusi największe jest jezioro Narocz o powierzchni 79,6 km² a najgłębszym jezioro Długie (53,7 m). Lasy na Białorusi zajmują około 30 % powierzchni kraju. Jednym z największych kompleksów leśnych jest położona na granicy z Polską Puszcza Białowieska, której większa część (880 km²) należy do Białorusi. ¹ Białoruś położona jest w strefie klimatu umiarkowanego o cechach kontynentalnych.²

Ludność:

Liczba ludności wynosi 10.045.237 tys. osób (dane na dzień 1 styczeń 2009 r.)³ Średnia gęstość zaludnienia kraju wynosi 48 osób na km². Najgęściej zaludniona jest środkowa część kraju (60 osób/km²), najsłabiej Polesie (25 osób/km²). Pod względem liczby ludności Białoruś zajmuje 13 miejsce wśród państw europejskich oraz 5 miejsce wśród państw WNP.

Od 1993 roku na Białorusi występuje ujemny przyrost naturalny, który oscyluje pomiędzy -0,5 % a -0,3 % rocznie. Ludność w wieku do 19 lat stanowi około 26 % społeczeństwa, w wieku od 20 do 34 lat – około 22 %, od 35 do 49 lat – około 23 %, w wieku od 50 do 64 lat – 16 %, natomiast w wieku powyżej 65 lat – 13 %. Średnia długość życia dla kobiet wynosi 71,4 a dla mężczyzn 61,8 lat.⁴

¹ <http://www.poland.belembassy.org/pl/rb/> (12.10.10)

² <http://www.odyssei.com> (12.10.10)

³ <http://belstat.gov.by/homep/en/census/p5.php> data odczytu (12.10.10)

⁴ BIAŁORUŚ Przewodnik dla przedsiębiorców, Wydanie szóste rozszerzone s.12, Warszawa, sierpień 2006

Tabela 1.SKŁAD NARODOWY ludności Republiki Białoruś

	1959	1970	1979	1989	1999	%
Całkowita liczba ludności BIAŁORUSINI	8055714	9002338	9532516	10151806	10045237	
ROSJANIE	6532035	7289610	7567955	7904623	8159073	81,2 %
POLACY	660159	938161	1134117	1342099	1141731	11,4 %
UKRAIŃCY	538881	382600	403169	417720	395712	3,9 %
ŻYDZI	133061	190839	230985	291008	237014	2,4 %
	150084	148011	135450	111977	27810	0,3 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie strony internetowej <http://belstat.gov.by/homep/en/census/p5.php> data odczytu 12.10.2010

Białorusini stanowią 81% wszystkich mieszkańców, kolejną grupą są Rosjanie którzy stanowią 11, 4 %, Polacy-3,9 %, Ukraińcy-2,4 oraz Żydzi-0,3 %. Do pozostałej części 0,8 % należą: Ormianie, Tatarzy, Litwini, Niemcy, Mołdawianie, Gruzini, Łotysze oraz Uzbegy. Przeważająca liczba ludności (71,5 %) mieszka w miastach. Tylko 36,7% mieszkańców deklaruje posługiwanie się w domu językiem białoruskim, a 62,8% – rosyjskim. Największą grupą wyznaniową są prawosławni, drugą pod względem liczebności- katolicy. Przyrost naturalny wykazuje stałą tendencję spadkową (3,2‰, 1990), od 1993 — ujemny (–2,8‰, 2006) ⁵.

Białorusini od wieków słyną jako pracowici ludzie, którzy żyją w zgodzie z naturą. Taki tryb życia uformował ich wytrwały i silny charakter. Od starożytności szanują swoją ziemię, opiewają piękno rozległych lasów, krystalicznie czystych jezior i rzek. Wielowiekowy dorobek narodu tworzy folklor, architektura, liczne dzieła literatury i sztuki.

Ustrój polityczny:

Głową Republiki Białoruś, zgodnie z Konstytucją z 1994 r., jest prezydent wybierany w wyborach powszechnych na 5-letnią kadencję, który dysponuje szerokimi uprawnieniami w dziedzinie władzy ustawodawczej i wykonawczej. Władza ustawodawcza należy do 2-izbowego Zgromadzenia Narodowego. Władzę wykonawczą pełni rząd powoływany przez prezydenta. Sądownictwo jest sprawowane przez Sąd Najwyższy, sądy obwodowe i rejonowe. ⁶

⁵ <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=4573793> data odczytu 12.10

⁶ <http://www.belembassy.org/poland/pol/index.php?p=belarus&f=history>, data odczytu 12.10

Sytuacja gospodarcza:

Od 1996 roku Białoruś odnotowywała sukcesywnie stały wzrost gospodarczy. W 2008 rekordowym roku przyrost PKB wyniósł 10%. W porównaniu z rokiem 2007, zwiększyła się także produkcja przemysłowa o 10,5% i rolna o 7,5%. W 2009 roku w wyniku zjawisk kryzysowych miało miejsce znaczne spowolnienie wzrostu gospodarczego, przejawiające się między innymi spadkiem produkcji przemysłowej o 2,8%, obrotów handlu zagranicznego o ponad 30% w tym eksportu o 35% a importu o 28% oraz wielokrotnym wzrostem zadłużenia zagranicznego. Niższy był także wzrost produkcji rolnej (1,3%). Średnie wynagrodzenie na koniec 2009 roku osiągnęło poziom 385 USD. Wzrost PKB liczony w walucie narodowej wyniósł 0,2%.

W pierwszym półroczu 2010 roku sytuacja gospodarcza Białorusi uległa pewnej poprawie (wg. danych za 6 miesięcy 2010 odnotowano wzrost PKB o 6,6%, produkcji przemysłowej o 8,8%, rolnej o 4,3%). (Dane na podstawie strony internetowej <http://www.bialorus.pl/gospodarka?artid=287> –data odczytu 1.11.2010)

Tabela 2. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne gospodarki

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009
PKB (w mld USD)	30,2	36,9	45,3	60,3	48,9
PKB (dynamika w %)	9,4	9,9	8,6	10,0	0,2*
PKB/osobę (w tys. USD)	3,1	3,8	4,7	6,2	5,1
Saldo budżetu państwa (% PKB)	-0,7	2,2	0,4	1,4	-0,7
Zadłużenie zagraniczne (% PKB)	2,5	1,6	2,4	4,1	16,6
Inflacja (w %)	8,0	6,6	12,1	13,3	13,1
Bezrobocie (w %)	1,5	1,2	1,0	0,8	0,9
Ekspert (w mld USD)	16	19,7	24,3	32,9	21,3
Import (w mld USD)	16,7	22,4	28,7	39,5	28,6
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Białorusi (mld USD)	0,5	0,7	1,3	2,3	0,73

*/ PKB w BYR (waluta narodowa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WPHI Mińsk, <http://minsk.trade.gov.pl/ru>, data odczytu 08.11.10 r.

Waluta.

Środkiem płatniczym jest wyłącznie miejscowa waluta. Na terytorium Białorusi przestrzegany jest zakaz dokonywania płatności walutami obcymi (np. USD, Euro). Regulowanie należności w walucie obcej możliwe jest jedynie w ściśle wyznaczonych punktach usługowo-handlowych (stacje benzynowe i sklepy w dużych miastach bądź przy drogach tranzytowych, opłata za drogi ekspresowe, w tym na trasie Brześć-Mińsk). Pieniądze można wymienić w bankach czynnych z reguły do godz. 17.00 (czasami należy okazać paszport) lub w kantorach. W dużych miastach sieć kantorów jest dość dobrze rozwinięta, prowizja z reguły nie jest pobierana (w Grodnie, Brześciu i Mińsku można sprzedać lub kupić polskie złote). W mniejszych miejscowościach kantorów praktycznie nie ma.

2.Regiony turystyczne.

Ryc. 1 Mapa Białorusi

Źródło: www.wikipedia.pl

Mińsk

Stolica Białorusi oraz główny ośrodek ruchu turystycznego, przemysłu, centrum kultury i nauki. Miasto zniszczone dwukrotnie zarówno w czasie wojen napoleońskich, jak i w czasie II wojny światowej. Odbudowane zostało w stylu socrealistycznym. Do cenniejszych zabytków stolicy należą także: katedra św. Ducha z XVII w., cerkiew Pietropawłowska z XVII w., cerkiew św. Marii Magdaleny z XVIII w. oraz kościół św. Rocha z poł. XIX w. W centrum oglądać można pozostałości przedwojennej zabudowy miasta. Generalnie Mińsk jest miastem nowym, pomnikiem architektury socrealistycznej.

Można tam nadal, częściej niż w Rosji, oglądać pamiątki epoki radzieckiej (pomniki Lenina).

Ryc. 2 Katedra katolicka w Mińsku

Źródło: <http://www.zgapa.pl/zgapedia/Mi%C5%84sk.html>

Zachodnia Białoruś

Kolejny wyróżniający się region turystyczny z licznymi pamiątkami wspólnego dziedzictwa historycznego z Polską i Litwą.

Brześć

Miasto leżące na granicy z Polską o dużym znaczeniu turystycznym, jedno z najstarszych na Białorusi. Już w 1017 r. kroniki wspominają o nim jako o dobrze umocnionej twierdzy nad Bugiem. Od ok. 1319 r. pozostawał pod władaniem Litwy. W 1569 r. było miejscem zawarcia unii brzeskiej mającej na celu podporządkowanie kościoła prawosławnego papieżowi. Punktem docelowym wielu wycieczek jest Twierdza Brzeska wsławiona bohaterską obroną Rosjan przed inwazją niemiecką w czasie II wojny światowej.

Ryc.3 Twierdza Brzeska

źródło: <http://www.odraniemen.org/galeria.html>

Grodno

Miasto położone nad Niemnem o zabytkowym charakterze, założone przez książąt ruskich. Od XI w. pełniące rolę warowni położonej na bursztynowym szlaku. Ulubiona rezydencja książąt litewskich i królów polskich. Gród warowny i osadę na terenie dzisiejszego miasta założyli już w XI w. książęta ruscy. Od początku XIV w. miasto znajdowało się w granicach Litwy. W 1795 r. w Grodnie obradował ostatni Sejm Rzeczypospolitej, który zatwierdził III rozbiór Polski. W Grodnie, w przeciwieństwie do większości miast Białorusi, zachowało się wiele cennych zabytków. Na uwagę zasługują: zamek królewski z 1398r., cerkiew św. Borysa i Gleba z XII w., kościoły św. Zofii i Bernardynów, Franciszkanów i Wizytek oraz kamienice w rynku.

Ryc.4 Cerkiew św. Borysa i Gleba

źródło:http://pl.wikipedia.org/wiki/Cerkiew._Borysa_i_Gleba_w_Grodnie , data odczytu 16.10.2010

Nowogródek

miasto w dorzeczu Niemna, wzmiankowane po raz pierwszy w XI w. Było wówczas stolicą jednego z księstw ruskich. W XIII w. Nowogródek został zajęty przez Litwinów. Nowogródek zasłynął z powodu kilku wydarzeń historycznych, które miały miejsce właśnie tu: chrzest i koronacja Mendoga, ślub Władysława Jagiełły z Sonką Olszańską, chrzest Adam Mickiewicza (który przyszedł na świat w pobliskim Zaosiu). Zachowały się tu ruiny zamku z XIV w., kościół farny z XV w., klasztor benedyktynów, synagoga, pałac Radziwiłłów, dom- muzeum Adama Mickiewicza.

Ryc.5 Pałac Radziwiłłów

źródło: <http://araczkowski.republika.pl/BLR2b.html> data odczytu: 16.10.2010

Nieśwież

Początki miasta sięgają końca XII w. W XIV w. był ordynacją Radziwiłłów. W XVI w. powstała tu drukarnia kalwińska, w której wydano m.in.: biblię nieświeską. Od 1793 r. miasto dostało się pod zabór rosyjski, a w latach 1919-1939 należało do Polski. Do głównych zabytków zaliczymy zamek Radziwiłłowski z XVI w., ratusz, hale targowe, klasztor Benedyktynów i Bernardynów, kolegium i kościół Jezuitów z końca XVI w.

Wiele zabytków znajduje się również w Pińsku, Homolu, Mohylewie i Bychowie.⁷

Udając się w podróż po Białorusi musimy zobaczyć jeziora Brasławiu znane jest jako jedno z najlepszych terenów rekreacyjnych, jednak są one bardzo popularne nie tylko na Białorusi, ale także wśród zagranicznych turystów.

Ryc. 6 Jeziora Brasławiu

Źródło: <http://tobelarus.com/>

⁷ Kruczek Z. *Geografia turystyczna świata*, Proksenia 2008, wydanie IV uzupełnione, s.181.

Położony w południowej Białorusi, Pripyat Reserve oferuje szerokie możliwości dla turystyki i ekologii. Teren pełen zieleni z dużą liczbą rzek również zasługuje na uwagę.

Ryc.7 Pripyat Reserve

Źródło: <http://tobelarus.com/>

Nie można znaleźć żadnego morza na mapie Białorusi? Wystarczy udać się w kierunku Mińska, bowiem 25 km od niego znajduje się ogromna magazynowania wody Zaslavl, który otrzymał przydomek - Mińskie Morza i stał się jedną z atrakcji dla nurków i serferów.

Ryc.8 Mińskie Morza

Źródło: <http://tobelarus.com/>

Białoruś ma niedoceniane jeszcze walory poznawcze, turystyczne i wypoczynkowe. Być może białoruska część Puszczy Białowieskiej nie stanowi dla nas aż tak wielkiej atrakcji, skoro mamy własną, chociaż mniejszą. Są tam jednak miejsca, których nie posiadamy, na przykład istniejące od 4 lat, zbudowane na 15-hektarowej polanie i odwiedzone już przez gości z 70 krajów Gospodarstwo Dziadka Mroza, czyli naszego Świętego Mikołaja. Wielka atrakcja nie tylko dla dzieci i konkurencja dla fińskiego Rovaniemi, przy czym odległa tylko o rzut kamieniem od naszej Białowieży, w której jest "schengenowskie"

przejście graniczne dla turystów pieszych. Wspomnieć też należy o rządowej "daczy" Wiskuli, dostępnej niestety tylko wówczas, gdy nie przebywa tam nikt oficjalny, w której prezydenci: Białorusi - Stanisław Szuszkiewicz, Rosji - Borys Jelcyn i Ukrainy - Leonid Krawczuk rozwiązyali Związek Radziecki. Oprócz Białowieskiego, kraj ten posiada inne parki narodowe: Naroczański, Jeziora Braclawskie, Prypecki oraz Berezynski (rezerwat biosfery), a w każdym z nich, lub na ich obrzeżach znajdują się hotele, domki dla turystów. Wszystko to z możliwościami obserwowania zwierząt, ptaków, poznawania flory, a w licznych, nieobjętych ochroną rzekach i jeziorach, łowienia ryb czy polowania w lasach.⁸

3. Główne kierunki rozwoju turystyki na podstawie Narodowego Programu Rozwoju Turystyki na Białorusi .

Żeglarstwo: Na terenie kraju doskonale rozwinięta jest sieć hydrologiczna. Istnieje wiele kanałów, które należy odrestaurować i wykorzystać w celach turystycznych. Stworzenie wypożyczalni łodzi, kajaków jest kolejną możliwością kraju.

Agro- i ekoturystyka : Możemy wyróżzyć następujące kierunki rozwoju turystyki: utworzenie wiosek turystycznych na podstawie istniejących osad wiejskich z tradycyjnej ludowej architektury drewnianej znajduje się w malowniczej okolicy, zwiększenie wykorzystania rezerw ludności wiejskiej poprzez organizację wycieczek z obszarów wiejskich, zakwaterowanie i wyżywienie w domach, tworzenie kompleksów agroturystycznych w oparciu o rolnicze współdzielenie produkcyjne. Głównymi kierunkami rozwoju turystyki ekologicznej na Białorusi są: organizacja wyjazdów turystycznych w nietknięte zakątki przyrody, fotografia rzadkich gatunków zwierząt i ptaków, wycieczki po bagnach, znajomość ich flory i fauny;

Rekreacja i odnowa biologiczna: Podstawę dla rozwoju turystyki rekreacyjnej i zdrowotnej jest bardziej efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych oraz istniejącej infrastruktury, co w tym zakresie stanowi: wykorzystanie do celów turystycznych sanatoriów Republiki, aktualizację istniejącej i nowej infrastruktury, poszerzając zakres usług turystycznych oferowanych w pozostałych miastach, tworzenie obozów letnich dla turystów, pól namiotowych wyposażonych w parkingi.

⁸ <http://www.magazynvip.pl/a135-bialorus-bliska-i-tak-malo-znana.htm> data odczytu 16.10.10

rozwoju usług turystycznych i wycieczek dla uczestników międzynarodowych kongresów, konferencji, sympozjów, organizowanie międzynarodowych targów, tworzenie warunków do świadczenia usług turystycznych i wycieczek biznesowych dla pracujących w Republice Białorusi.

Turystyka religijna: Organizacja wycieczek, pielgrzymek do sanktuariów oraz miejsc religijnych.⁹

4. Infrastruktura turystyczna i komunikacyjna.

Transport drogowy.

Transport na Białorusi jest stosunkowo dobrze rozwinięty, a kraj przecinają drogi prowadzące z Europy Środkowej do Rosji i na Ukrainę. Linie kolejowe liczą 5,5 tys. km., natomiast drogi kołowe- 74 tys. km. (52 tys. dróg w tym 36,5 tys. asfaltowych).¹⁰

Biorąc pod uwagę położenie geograficzne Republiki Białorusi wiele uwagi zwraca się na rozwój usług drogowych. W chwili obecnej na drogach obsługiwać ponad 400 kawiarni, restauracji i barów.

Ryc. 9 Przebieg międzynarodowych korytarzy transportowych przez terytorium Białorusi

Źródło: www.rw.by

⁹ opracowanie własne na podstawie Narodowego Programu rozwoju turystyki na Białorusi

¹⁰ Białoruś- przewodnik dla przedsiębiorców, wydanie VI rozszerzone, s. 44

Ryc. 10

Źródło: www.rw.by

Transport wodny.

Białoruś posiada znaczną ilość żeglownych rzek oraz kanałów rzecznych na Dnieprze-Bugu. Na Białorusi działa dobrze rozwinięty transport rurociągowy (2906 km), którym przesyła się ropę naftową i gaz ziemny m.in. do Polski, Niemiec, Czech i na Słowację.

Transport lotniczy.

Białoruś dysponuje 35 lotniskami z utwardzoną nawierzchnią oraz 30 lotniskami nie posiadającymi betonowych pasów startowych. Tylko dwa lotniska w kraju mają pasy startowe dłuższe niż 3047 metrów.

Najważniejszym lotniskiem w kraju jest Międzynarodowy Port Lotniczy Mińsk, obsługujący stolicę kraju. Lotnisko w Mińsku położone jest około 42 kilometrów od centrum miasta i jest największym portem lotniczym w kraju. Na lotnisko w Mińsku można dostać się bezpośrednio, między innymi z lotnisk w: Warszawie, Moskwie, Rydze, Amsterdamie, Berlinie, Frankfurtzie, Mediolanie, Paryżu, Pradze, Wiedniu czy Rzymie. Na Białoruś można też dolecieć z: Tel Avivu, Abu Dhabi, Tbilisi, Astany czy Stambułu. Narodowym przewoźnikiem Białorusi są linie lotnicze Belavia. Połączenia regionalne i krajowe obsługuje białoruska linia Gomelavia.¹¹

¹¹ <http://www.tanie-loty.com.pl/lotniska-na-bialorusi.html>

Hotele:

Hoteli jest niewiele (stan na 2008 r. -działa 312 hoteli) a ich standard – niski, z wyjątkiem kilku reprezentacyjnych hoteli w Mińsku. Ogólny problem związanych z większością z hoteli jest brak klasyfikacji, co oznacza, że wiele z nich ma klasę nawet "jednej gwiazdki". 71 jednostek (niemal 25 %) należy do prywatnych właścicieli. Na prowincji infrastruktura turystyczna i gastronomiczna praktycznie nie istnieje, mimo wielkich walorów przyrodniczych kraju. Ceny dla obcokrajowców są znacznie wyższe niż dla obywateli miejscowych; należy liczyć się z wydatkiem ok. 60–70 USD za dobę w Mińsku i ok. 40 USD w mniejszych miastach¹². Liczba obiektów spa i obiektów ochrony zdrowia również jest niewielka, ale widać niewielką tendencję wzrostową od 2006 r. W 2008 r. liczba tych obiektów wyniosła 315.

Tab. 3 Liczba hoteli, spa, obiektów ochrony zdrowia

	2000	2005	2006	2007	2008
Liczba hoteli	256	279	284	303	312
Liczba spa, obiektów ochrony zdrowia	318	321	303	311	315

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

Liczba obiektów związanych z turystyką również jest niewielka. Liczba muzeów od 2000r stale wzrastała, lecz tylko o kilka obiektów rocznie. W roku 2008 istniało 151 muzeów, o 3 więcej niż w 2007r . Bardzo mało jest również teatrów- w 2008 r- 28 obiektów.

Tab.4 Liczba zasobów turystycznych na Białorusi

	2000	2005	2006	2007	2008
Muzea	134	139	144	148	151
Teatry	27	28	29	29	28
Parki Narodowe	4	4	4	4	4
Obiekty Sportowe+ wyposażenie	23228	22073	22076	25470	25686

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

¹² <http://www.msz.gov.pl/>

Na Białorusi działało w 2008r. 577 organizacji turystycznych. Obserwujemy tu tendencje wzrostową w porównaniu do lat wcześniejszych. Touroperatorów w 2008 r było 68, biur podróży - 104 a organizatorów turystyki razem z biurami podróży 405.

Tab. 5 Liczba organizacji turystycznych

	2000	2005	2006	2007	2008
Ogółem	415	402	434	463	577
Touroperatorzy	_____	69	54	55	68
Działalność biur podróży	_____	93	87	79	104
Organizatorzy turystyki i działalność biur podróży	_____	240	293	329	405

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

4.Determinanty konsumpcji turystycznej ludności.

Ceny na Białorusi nie są wysokie, w 2009 r. w stosunku do 2008 r. spadły one dla towarów i usług. Obniżyły się także ceny na produkty żywnościowe, nie żywnościowe oraz usługi.

Tab. 6 Indeks cen konsumpcyjnych

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Towary i usługi	809,3	268,6	161,1	142,6	128,4	118,1	110,3	107,0	108,4	114,8	113,0
Produkty	764,2	262,2	155,5	135,8	121,6	117,4	109,9	105,4	108,4	113,9	112,8
żywności	761,8	264,9	156,8	138,9	122,8	119,6	111,9	106,1	109,8	117,7	114,0
nieżywnościowych	772,9	252,2	151,1	124,9	119,0	111,2	104,5	103,4	105,5	106,9	110,4
Usługi	1349,5	354,6	216,8	193,5	162,0	121,2	112,1	113,2	108,8	118,2	113,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

Ceny na usługi turystyczne i wycieczkowe w 2009 r. wzrosły w stosunku do roku 2008, co może świadczyć o zwiększeniu zainteresowania turystyką.

Tab.7 Dynamika cen i taryf na niektóre rodzaje usług płatnych w mld rubli

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Usługi tur. i wycieczkowe	1221,4	333,2	196,6	130,8	132,8	120,4	110,6	113,2	112,5	117,2	126,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

Zatrudnienie.

Liczba ludności zatrudniona w turystyce od 2005r. stale wzrastała. Najwięcej w 2008 r. zatrudnionych było w sektorze- kultura (77,7 tys), następnie w dziale kultury fizycznej i sportu (25,5 tys.), w sztuce (13,7 tys.), natomiast najmniej w samej turystyce (9,1 tys)

Tab.8 Liczba pracowników zatrudnionych w turystyce (w tys.)

	2000	2005	2006	2007	2008
Turystyka	13,1	9,1	8,2	8,5	9,1
Kultura fizyczna i Sport	19,3	23,2	24,2	25,5	25,5
Kultura	65,7	71,0	72,2	74,2	77,7
Sztuka	14,5	11,6	11,7	12,7	13,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

II. Rynek recepcji turystycznej- zagraniczna turystyka przyjazdowa.

1. Przyjazdy i główne kraje emitujące.

Białoruś wg. Światowej Organizacji Turystyki należy do regionu europejskiego i subregionu Europy Środkowo –Wschodniej.

W 2009 r. liczba turystów przyjeżdżających do omawianego regionu i subregionu spadła. Europę odwiedziło 459.7 mln. turystów co stanowi 52,2% wszystkich przyjazdów na

świecie. Europę Środkowo-Wschodnią odwiedziło 89.5 mln. turystów, co stanowi 10,2 % wszystkich przyjazdów na świecie i 19,5 % przyjazdów do Europy.

Tab. 9 Przyjazdy turystów do regionu Europejskiego i subregionu Europa Środkowo-Wschodnia (mln)

	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009
Świat	438	533	683	802	901	919	880
Europa	265.0	309.1	392.2	441.0	485.4	487.2	459.7
Europa Środkowo-Wschodnia	33.9	58.1	69.3	87.5	96.6	100.0	89.5

źródło : Word Tourism Organization (UNWTO)

Na podstawie danych Narodowego Komitetu Białoruskiego Urzędu Statystycznego liczba cudzoziemców przyjeżdżających do Republiki Białorusi od 2005 r. do 2007 r. nieznacznie wzrastała. Największy wzrost odnotowano w 2005 r. bowiem o 133 % W roku 2008 odnotowano spadek przyjeżdżających cudzoziemców o 0,4 % w stosunku do 2007 r.

Tab.10 Liczba cudzoziemców przyjeżdżających do Republiki Białorusi w tys.

2000	2005	2006	2007	2008
2029,8	4737,8	5275,6	5282,6	5262,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

Wg stanu na koniec 2009 r. w Białorusi działalność turystyczną prowadziło 720 organizacji. Z ich usług skorzystało 411 tys. osób. Liczba turystów odwiedzających Białoruś tak jak w poprzednich latach była mniejsza niż liczba wyjeżdżających z kraju. W 2009 r. na każdego przybyłego z zagranicy turystę przypadło troje Białorusinów wyjeżdżających za granicę.¹³

Do Republiki Białorusi w 2009 r. przyjechało 95 500 tys. zagranicznych turystów . W porównaniu z rokiem 2008 liczba podróżujących wzrosła o 4,2 %. Najwyższy wzrost przypadł na rok 2007 , bowiem kraj ten odwiedziło 105 410 tys. turystów, co w porównaniu z rokiem wcześniejszym jest wyższe o 18 %.

¹³ <http://www.bialorus.pl/gospodarka?artid=287>, data odczytu 1.11.2010

Jednak udział liczby przyjazdów do Białorusi w porównaniu z całym regionem i subregionem jest bardzo niewielki.

Przyjazdy do Białorusi w 2009 r. stanowiły 0,02% wszystkich przyjazdów do Europy i 0,12 % przyjazdów do Europy Środkowo Wschodniej.

Tab. 11 Liczba zagranicznych turystów odwiedzających Republikę Białorusi w tys.

2000	2005	2006	2007	2008	2009
60224	90811	89524	105410	91587	95500

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

Po przeanalizowaniu danych dotyczących ruchu turystycznego, można powiedzieć, że priorytetem dla Białorusi w 2004 r. na rynkach zagranicznych były Rosja, Niemcy, Polska, kraje bałtyckie, Wielka Brytania, , USA, Włochy, Izrael.

Tab. 12 Zagraniczne przyjazdy do Republiki Białorusi w latach 2000-2004

№	Nazwa kraju	Liczba zagranicznych turystów odwiedzających Republikę Białoruś na lata				
		2000	2001	2002	2003	2004
1	Polska	13464	11755	11028	10287	5563
2	Rosja	11257	9929	7343	6801	11681
3	Łotwa	6364	7603	6359	7665	4978
4	Wielka Brytania	6197	8915	9117	3282	5222
5	Niemcy	5669	4952	6147	7067	8542
6	Izrael	3723	882	1119	755	2515
7	USA	2881	4768	2855	3376	5518
8	Litwa	1949	2744	6734	7458	5317
9	Włochy	1463	1642	2067	4225	4533
10	Cypr	1101	1375	1258	2602	1179
11	Estonia	953	572	268	727	840
12	Austria	534	598	733	593	723
13	Ukraina	449	540	710	645	919
14	Holandia	427	502	648	1347	954
15	Francja	387	700	581	486	759
16	Szwecja	380	348	412	415	1093
17	Japonia	323	243	390	383	428
18	Belgia	197	182	313	322	497
19	Czechy	189	139	152	389	148

Źródło: http://www.mst.by/Minsport5/Arxiv/Turizm/Info/2005_08_24_tur_1_1.htm, data odczytu 30.10.10r

W 2008 r. prawie 10 tys. turystów stanowili Litwini, 7800 turyści z Niemiec, 5,3 tys - z USA, 4,4 tys - z Wielkiej Brytanii. Zanotowano znaczący wzrost liczby zorganizowanych turystów z Belgii - 1800 (6 razy), Finlandia - 605, Australia - 1100, Estonii i Izraela - do 4300 turystów.

Cudzoziemcy często przyciągani są przez piękne lasy, do których przyjeżdżają głównie myśliwi z Niemiec, Włoch i Francji, którzy chcą zdobyć trofea. Wykupują oni licencje na polowanie na żubry, dziki, jelenie, łosie.

2. Profil turystów.

Nadal najwięcej turystów pochodzi z Rosji -56,5 tys i Ukrainy- 2,4 tys.- (stan na 2009 r.) . Rosyjskich turystów wabią niskie ceny, bowiem jej waluta ostatnio wzmocniła się w stosunku do rubla białoruskiego. Przyciągają ich także białoruskie sanatoria i domy wypoczynkowe. W innych krajach, jak i w Rosji, ceny leczenia są znacznie wyższe. Białoruś jest także krajem bezpiecznym.

Na liście częstych gości są również obywatele Niemiec, Włoch, Łotwy, Litwy, Polski, Wielkiej Brytanii, Turcji.

Średni okres pobytu turystów zagranicznych w Białorusi wynosi od paru lat pięć dni. ¹⁴

3. Główne obszary koncentracji zagranicznego ruchu turystycznego.

Najczęściej odwiedzanym regionem w 2008 r. Białorusi był Mińsk, który skupił 67,4 % wszystkich przyjazdów . Obszar jest ten najczęściej odwiedzany gdyż znajduje się tu najwięcej zabytków a infrastruktura turystyczna i turystyczna jest najlepiej rozwinięta.

Drugie miejsce zajmuje Brest skupiający 16,9 % ruchu turystycznego. Pozostałe regiony stanowiły poniżej 10 % przyjazdów i należy tu wymienić Witebsk, Mohylew, Gomel, Grodno.

¹⁴ <http://www.bialorus.pl/gospodarka?artid=287> (1.11.2010 r.)

Tab. 13 Liczby zorganizowanych turystów, którzy odwiedzili Republikę Białorusi, główne obszary (w tys.)

	2000	2005	2006	2007	2008
Republika Białoruś	60224	90811	89524	105410	91587
Region:					
Brest	8238	11876	8097	10467	15457
Witebsk	4104	5072	5285	7552	6233
Gomel	561	1329	1252	1486	2443
Grodno	17177	4676	3329	805	649
Mińsk	29626	66487	69628	81896	61695
Mińsk	503	630	791	1753	2136
Mohylew	15	741	1142	1451	2974

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

4. Dochody z turystyki przyjazdowej.

W 2009 r. cały region Europejski uzyskał wpływy z turystyki w wysokości 413 mld dolarów, a subregion Europa Środkowo Wschodnia 47,4 mld dolarów, co stanowi 11,5 % udziałów z turystyki w Europie i 5,5% w świecie.

W określeniu dochodów posłużę się danymi za 2007 r. Na podstawie tych danych W 2007 roku cały region Europejski uzyskał dochód z turystyki zagranicznej w wysokości 434 mld dolarów, a subregion Europy Środkowo-Wschodniej 48,351 mld dolarów. Udział Białorusi w dochodach z turystyki był bardzo niewielki i wyniósł 0,306 mld dolarów, co stanowi 0,07 dochodów regionu i 0,6 dochodów subregionu. Jednak w porównaniu z rokiem 2000 można zauważyć znaczącą tendencję wzrostową. Zanotowano wówczas wzrost o 229 %.

Tab. 14 Wpływy z turystyki międzynarodowej w Europie (w mld USD)

	2000	2006	2007
Europa	231,303	377,346	434,091
Europa Środkowo-Wschodnia	20,348	38,186	48,351
Białoruś	0,093	0,278	0,306

Źródło :opracowanie własne na podstawie danych UNWTO

Turyści z zagranicy od 2000 roku stale wydawali coraz więcej na wycieczki do Białorusi. Największy wzrost wydatków na ten cel nastąpił w 2007, bo o 187 % w stosunku do 2006 r. oraz w 2008 o 182 % w stosunku do roku ubiegłego.

Tab.15 Koszt wycieczki, wypłacane przez zagranicznych turystów w milionach rubli.

2000	2005	2006	2007	2008
1931,5	13674,5	13726,0	25721,2	47007,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

Turystyka przyjazdowa na Białorusi nie jest dobrze rozwinięta, kraj ten nie jest zaliczany do głównych destylacji podróżujących ze Świata i Europy. Do głównych czynników utrudniających rozwój turystyki przyjazdowej w Republice Białorusi należą:

- wizerunek Białorusi jako kraju wrogo nastawionego do rozwoju turystyki, niekonsekwentna polityka państwa w dziedzinie turystyki,
- słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna,
- zła jakością usług we wszystkich sektorach przemysłu turystycznego ze względu na niski poziom szkolenia personelu i brak doświadczenia w gospodarce rynkowej,
- brak promocji kraju,
- posługiwanie się tylko językiem białoruskim i rosyjskim
- nadal drogie wizy z powodu zasady wzajemności cenowych (koszt wiz w Narodowym Porcie Lotniczym ‘Mińsk’ wzrósł z 60 do 180 euro dla obywateli krajów, w których jest konsulat białoruski, z 60 do 90 euro dla obywateli nie mających konsulatu ; natomiast dla obywateli USA wiza kosztuje 275 euro; w

konsulatach białoruskich w krajach UE wiza kosztuje 60 euro, ale zniesiona została możliwość otrzymania tańszej wizy turystycznej)

III. Rynek emisji turystycznej- turystyka wyjazdowa.

1. Krajowa turystyka.

Światowy kryzys gospodarczy w wyniku którego spadły dochody, zmniejszenie wydatków miało negatywny wpływ na wyjazdy Białorusinów w 2009 roku. Wzmocniła się przez to turystyka krajowa. Większość mieszkańców spędzało wolny czas w domu a na wakacjach wybierali swój kraj gdyż stanowiło to tańszą alternatywę niż podróże zagraniczne. W 2009 r. na Białorusi turyści krajowi preferowali tańsze wczasy na wsi. Głównie wybierano białoruskie parki, takie jak Jeziora Brasławiu, Berezynski Rezerwat Biosfery, Puszcze Białowieską. Wzrosło zainteresowanie polowaniami, turystyką ekologiczną zarówno wśród mieszkańców jak i gości zagranicznych.

Ceny uzdrowisk białoruskich są tańsze niż zagranicznych, dlatego też Białorusini wybierają krajowe sanatoria. Wypoczynki nadmorskie również zdominowała turystyka krajowa. Dokładniejsze dane dotyczące turystyki krajowej znajdują się w odpłatnych raportach, bądź publikacjach naukowych.

W 2008 roku przeciętne wydatki gospodarstw domowych Białorusinów przeznaczone na turystykę i wycieczki wyniosły 2,6% ogółu wydatków. Jest to niewielki udział ale w stosunku do roku poprzedniego jest o 31% większy. Jest to również największy udział od 13 lat. Wydatki na noclegi w hotelach w 2008 roku stanowiły 1,5 % . Najwięcej bo 3,3% dochodów Białorusini przeznaczyli na wyjazdy zdrowotne, pobyt w sanatorium.

Tab. 16 Wydatki gospodarstw domowych (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Turystyka i wycieczki	1,2	1,0	0,8	0,5	0,4	0,5	1,5	1,8	2,6
Hotele	2,1	1,9	1,5	1,3	2,2	1,3	1,4	1,3	1,5
Sanatoria	7,6	7,4	5,4	4,3	4,3	3,9	3,0	3,3	3,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Białoruskiego Urzędu Statystycznego <http://www.belstat.gov.by>, data odczytu 30.10.10.r

2. Zagraniczna turystyka wyjazdowa.

Liczba turystów z Białorusi podróżująca poza granice swojego kraju w 2009 r. wyniosła 316 300 tys.i zmniejszyła się w porównaniu do 2008r o 16,8 %. Od 2005 roku obserwujemy spadek zainteresowania podróżami zagranicznymi. W porównaniu z 2007 rokiem zainteresowanie to spadło o 26,4 %. Głównym powodem jest większe zainteresowanie turystyką krajową.

Tab. 17 Liczba turystów podróżujących za granicę Białorusi w tys.

2000	2005	2006	2007	2008	2009
1289034	572398	525430	516796	380349	316300

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> ,
data odczytu 30.10.10r.

Z republiki Białorusi za granicę w 2008 r. wyjechało 380 349 tys. zorganizowanych turystów. W porównaniu z rokiem 2007 liczba turystów bardzo spadła. Za granicę wyjechało 136 447 turystów mniej (spadek o 26 %) . Największa liczba Białorusinów w 2008 r. wyjechała za granicę z regionu Mińsk bowiem 67 %.

Tab. 18 Liczby zorganizowanych turystów, którzy wyjechali za granicę z poszczególnych regionów (w tys.)

	2000	2005	2006	2007	2008
Republika Białoruś	1289034	572398	525430	516796	380349
Region:					
Brest	437846	64534	54443	44259	29407
Witebsk	11810	36958	29809	34035	26842
Gomel	16714	44892	15807	25503	28112
Grodno	641195	26754	35334	43814	10019
Mińsk	164892	374887	362245	335133	254554
Mińsk	5481	9351	12150	14084	14691
Mohylew	11096	15022	15642	19968	16724

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> ,
data odczytu 30.10.10r.

W 2007 r. 517 tys. Białorusinów wyjechało za granicę. Najbardziej popularna była Ukraina, stanowiła 66 % całkowitej liczby wyjazdów. Równie popularnym miejscem był Krym. Rosję odwiedziło ok. 80 tys. turystów. Z zagranicznych miejsc najpopularniejsza była Turcja – prawie 45 tys. turystów. Przyciąga ona głównie prostym uzyskaniem wiz, która uzyskuje się w dniu przyjazdu w cenie 20 \$, dość dobra obsługa, ciepłe morze, piękne plaże, wyjazdy all- In-clusive. Poza Turcją do głównych destylacji należał Egipt (25 tys. turystów), Litwa, Łotwa, Grecja, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Hiszpania, Czarnogóra.¹⁵

W 2009r. najczęściej odwiedzanymi krajami przez Białorusinów była Rosja, Ukraina, Bułgaria, Egipt, Włochy, Litwa, Polska, Czechy, Turcja. Na wymienione kraje przypadło 88,7 % ogólnej liczby wyjeżdżających w zorganizowany sposób za granicę turystów białoruskich (w 2008 r. 89,3 %). Średni okres przebywania za granicą w 2009 r. , tak jak i w 2008 r., wyniósł 9 dni.

Białorusini na zamorskie wycieczki od 2006 r wydawali coraz więcej rubli. W 2008 r. wydali 388782,1 mln. Rubli. Suma ta się zwiększyła w porównaniu z 2007 r. o 15 %.

Tab. 19 Koszt zamorskich wycieczek, wypłacane przez obywateli Republiki Białorusi, w rublach

2000	2005	2006	2007	2008
12371,9	71822,5	164555,0	251587,0	388782,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie : <http://belstat.gov.by/homep/ru/publications/tourism/tables.php> , data odczytu 30.10.10r.

- Z informacji dyrektora Departamentu Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki Wiktora Jankawienki wynika, że w 2009 r eksport usług turystycznych wzrósł o 4,4 % i osiągnął sumę 113,7 mln \$, podczas gdy import usług turystycznych wyniósł 37,7 mln \$. Wyniki minionego roku przyniosły dodatnie saldo w sferze usług turystycznych w wysokości 76 mln \$. Taki wskaźnik turystyka Białorusi osiągnęła po raz pierwszy. Na dodatnie saldo złożyły się dwie przyczyny: po pierwsze zmieniała się metodyka liczenia, która jest wynikiem przejścia na normy UNWTO,

15- <http://www.egospodarka.pl/56291,Handel-a-ruch-graniczny-z-Ukraina-Rosja-i-Bialorusia-II-kw-2010,7,39,1.html>, data odczytu 29.10.10r.

na podstawie których jest liczony każdy kto przekroczy granicę bez względu na cel podróży- turystyczny lub biznesowy a po drugie następstwa kryzysu, które zmusiły Białorusinów albo do odpoczynku na Białorusi, albo do samodzielnych wyjazdów za granicę bez pośrednictwa biur turystycznych.

- Walancin Cechmejster, zauważa że osiągnięcia w dziedzinie turystyki budowane są na tym, że ludzie nie mają pieniędzy na wyjazdy zagraniczne, możliwości wyjazdów niektórych Białorusinów za granicę ograniczone są ich zdolnością płatniczą, ograniczeniami na linii turystyki młodzieżowej. Walka z handlem ludzi też wpłynęła na tę sytuację.
- Udział gałęzi turystycznej gospodarce nadal nie jest znaczący i wynosi mniej niż 1%. Wartość świadczonych usług turystycznych i wycieczkowych w 2009 r. wyniosła 369,8 mld rubli białoruskich.

IV. Znaczenie rynku Białorusi dla Polski.

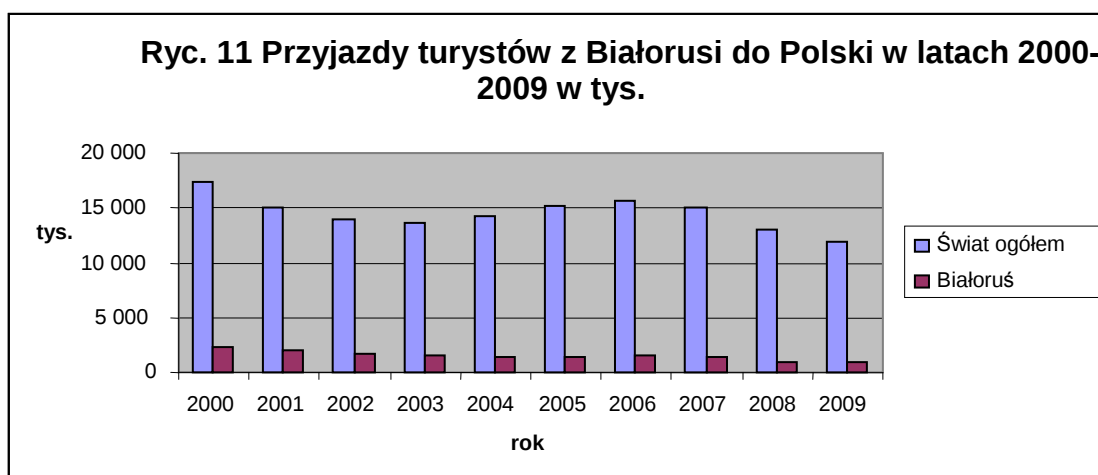
1. Analiza przyjazdów do Polski

Białoruscy turyści to czwarta co do liczebności nacja odwiedzająca Polskę. Około 85% wszystkich wyjazdów zagranicznych Białorusinów skierowanych jest do naszego kraju.¹⁶

Przyjazdy do Polski.

Według oszacowań Instytutu Turystyki, w 2009 roku było około 11,9 mln przyjazdów turystów, czyli o 8% mniej niż w 2008 r. Liczba turystów z Białorusi wyniosła w roku 2009 865 tys. co stanowi 7,3 % wszystkich przyjazdów do Polski oraz 34,9 % przyjazdów sąsiadów spoza strefy Schengen. Nasi sąsiedzi ze wschodu, w tym z Białorusi, od początku 2008 roku znacznie ograniczyli podróże do Polski w związku z wprowadzeniem wiz dla krajów spoza strefy Schengen.

16- <http://sit.pap.pl/depesze/pot/bialorusini-chetnie-przyjezdza-do-polski>, data odczytu 28.10

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań i oszacowań Instytutu Turystyki

Liczba noclegów.

Jeżeli przeanalizujemy dane na temat liczby korzystających i liczby noclegów turystów z Białorusi możemy zauważyć niewielkie zainteresowanie turystów. Liczba korzystających Białorusinów z obiektów zakwaterowania zbiorowego wyniosła 71.5 tys. co stanowi zaledwie 1.85 % całości. Również liczba noclegów jest niewielka-110,9 tys- co jest równe 1,15 % . Zatem możemy stwierdzić, iż nasi wschodni sąsiedzi przebywają na terenie Polski tylko jeden dzień .

Tab. 20 Liczba turystów zagranicznych i udzielonych im noclegów w obiektach zakwaterowania zbiorowego w 2009 r.

	Liczba korzystających (tys.)	Liczba noclegów (tys.)
	2009r.	2009r.
RAZEM	3861,9	9609,4
Sąsiedzi spoza Schengen	358,5	686,5
Białoruś	71,5	110,9

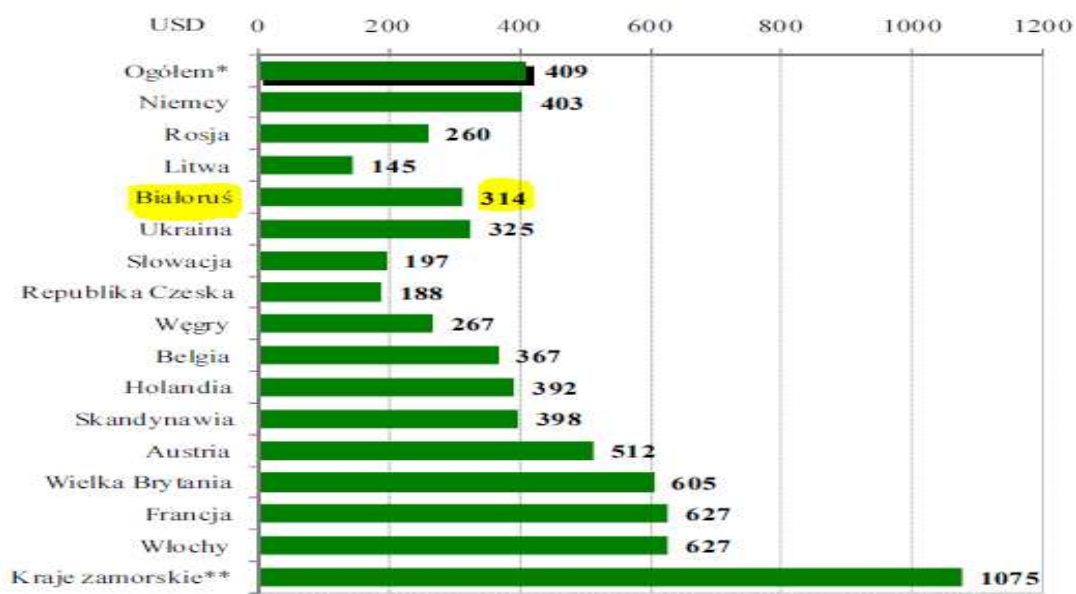
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań i oszacowań Instytutu Turystyki

Wydatki.

Zajmijmy się teraz wydatkami . Przeciętne wydatki turystów na osobę w 2009 r wyniosły 409 USD. Turyści z Białorusi wydali w tym roku ok. 314 USD na osobę. Jest to jednak mniej w stosunku do 2008 r.

Na podstawie badań przeprowadzonych w 2009 roku przez Instytut Turystyki przeciętne dzienne wydatki turystów zostały oszacowane na poziomie 74 USD (średnia ważona). Skala zróżnicowania była niższa niż w poprzednim roku: od ok. 47 USD (Republika Czeska) do 111 USD (Białoruś). Największe dzienne wydatki charakteryzowały turystów omawianego rynku turystycznego. W 2009 roku przeciętne wydatki na dzień pobytu wzrosły przede wszystkim w odniesieniu do dwóch wschodnich sąsiadów –Ukrainy i Białorusi.

Ryc.12 Przeciętne wydatki turystów na osobę w 2009 roku w USD (według krajów)

Źródło: badania Instytutu Turystyki

Tab. 21 Przeciętne wydatki turystów zagranicznych na terenie Polski w latach 2007-2009 (według krajów)

Kraje	Średnie wydatki na osobę (w USD)			Średnie wydatki na dzień pobytu (w USD)		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Ogółem*	253	410	409	65	79	74
Austria	236	489	512	64	64	90
Belgia	402	572	367	72	79	73
Białoruś	135	367	314	37	80	111
Republika Czeska	105	210	188	31	49	47
Francja	394	623	627	66	100	95
Holandia	383	400	392	80	60	59
Litwa	147	140	145	28	53	53
Niemcy	327	392	403	82	69	67
Rosja	177	346	260	63	98	69
Skandynawia	384	557	398	77	84	62
Słowacja	124	150	197	33	41	55
Ukraina	169	350	325	70	90	104
Węgry	174	265	267	56	47	58
Wielka Brytania	346	645	605	61	111	85
Włochy	287	685	627	55	69	88
Kraje zamorskie**	557	790	1075	74	69	81

* Średnia ważona.

** USA, Kanada, Korea Płd., Japonia, Australia.

Źródło: badania i oszacowania Instytutu Turystyki

Analiza porównawcza obydwu wskaźników: średnich wydatków na osobę i średnich wydatków na jeden dzień pobytu pokazuje, że w ostatnich latach ich zmiany były dla większości krajów dość jednolite i jednokierunkowe: wzrostowi średnich wydatków na osobę towarzyszył wzrost średnich wydatków dziennych, choć nie zawsze był to wzrost proporcjonalny. W 2009 roku w odniesieniu do kilku krajów zanotowano jednak tendencję odwrotną niż w roku poprzednim: nastąpił wzrost wydatków na dzień pobytu przy równoczesnym spadku wydatków na osobę; wtedy mieliśmy do czynienia z obniżeniem długości pobytów (Wielka Brytania, Włochy, Francja, **Białoruś**, Ukraina).

Średnie ważne wydatki osób nie korzystających na terenie Polski z noclegu (odwiedzających jednodniowych) wyniosły w 2009 r. 103 USD na osobę, a więc o około 24% mniej niż w poprzednim okresie. Największe znaczenie mają tu oczywiście podrożeni z krajów sąsiedzkich: Ukrainy. Wysokie wydatki, ale także znacząco obniżone w stosunku do poprzedniego roku deklarowali Białorusini (197 USD, spadek o 20%).

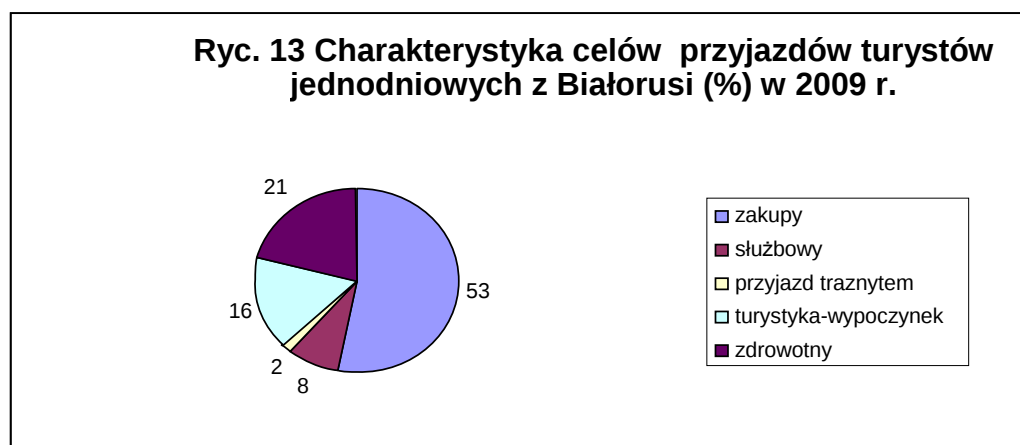
Tab. 22 Przeciętne wydatki odwiedzających jednostniowych w latach 2003-2009 (w USD na osobę)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009:2008
Ogółem	36	60	58	76	120	135	103	0,76
Ukraina	44	98	78	118	186	395	236	0,60
Białoruś	48	61	57	91	171	245	197	0,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań Instytutu Turystyki.

Cele.

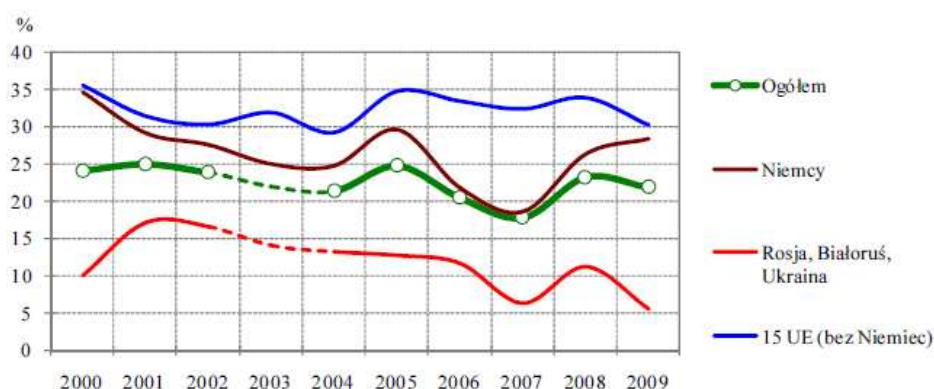
Charakterystyka przyjazdów turystów jednostniowych prowadzona jest na podstawie ankiet. Uzyskane informacje pozwalają scharakteryzować wydatki, cele przyjazdu, sposób poruszania się na terenie naszego kraju oraz zakres przestrzenny tych podróży. Ponad połowa Białorusinów (53 %) przyjechała do Polski w celu zakupów. Duże znaczenie mają także cele zdrowotne. Typowa turystyka stanowi tylko 16 %.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań Instytutu Turystyki

W przypadku przyjazdów zza wschodniej granicy w 2003 roku zanotowaliśmy znaczny i jak się później okazało, jednorazowy wzrost liczby wizyt o deklarowanym celu turystycznym. Jednocześnie w tym samym roku spadł (również jednorazowo) odsetek przyjazdów motywowanych zakupami. Prawdopodobnie część respondentów z Rosji, Białorusi i Ukrainy wolało motyw zakupowy ukryć. Jeśli analizując trendy wieloletnie pominiemy wyniki z 2003 roku, rysuje się nieznaczna tendencja spadkowa w przyjazdach w celach turystycznych ze wschodu.

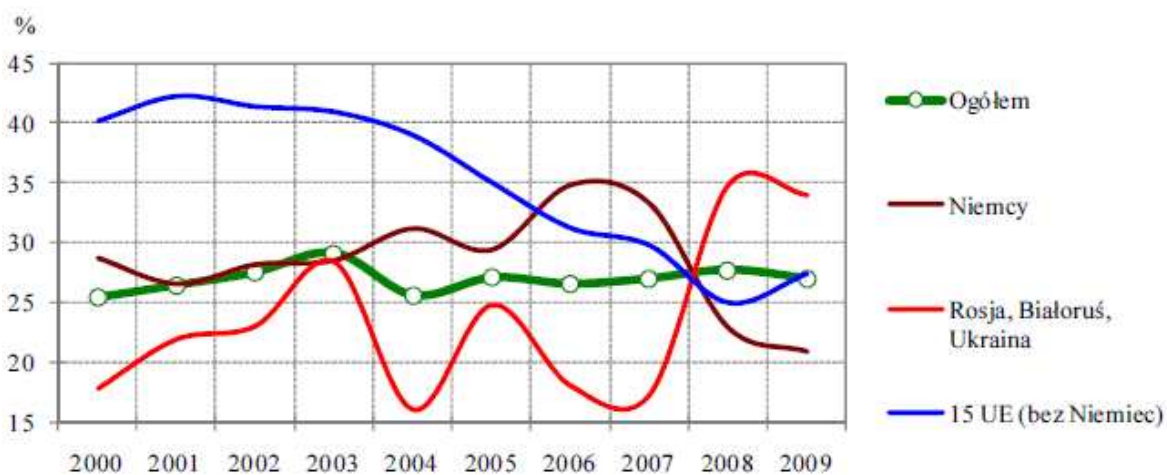
Ryc. 14 Turystyka i wypoczynek – trendy wieloletnie

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2009.

Kolejna jedna czwarta przyjazdów przypada na szeroko pojętą turystykę biznesową. Udział przyjazdów biznesowych ze wschodu jest bardzo niestabilny. Wzrastał do 2003 roku, a w 2004 roku wyraźnie się zmniejszył, w 2005 powrócił do średniej wieloletniej, a następnie znowu zmalał, by w 2008 roku bardzo wzrosnąć, co utrzymało się w 2009 roku. Rzut oka na wykres ilustrujący przyjazdy na zakupy wyjaśnia, że biznesowe i zakupowe cele przyjazdu są przez nich traktowane komplementarnie: jeśli jedno maleje, drugie rośnie.

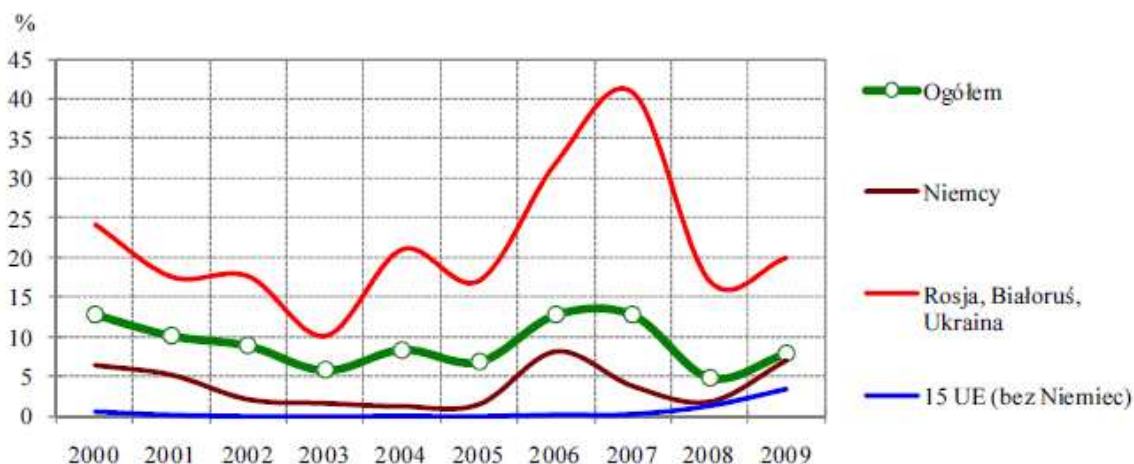
Ryc. 15 Interesy lub sprawy służbowe – trendy wieloletnie

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2009.

Pod koniec lat dziewięćdziesiątych zakupy stopniowo traciły dominującą rolę wśród motywów przyjazdów do Polski. Jednakże po kilku latach wyraźnego spadku, zarówno sąsiedzi zza wschodniej granicy, jak i z zachodu zintensyfikowali przyjazdy na zakupy. Na wschodzie obserwowaliśmy prawdziwy zakupowy boom, będący uzasadnioną antycypacją kłopotów wizowych po wejściu Polski do systemu Schengen.

Ryc. 16 Zakupy – trendy wieloletnie

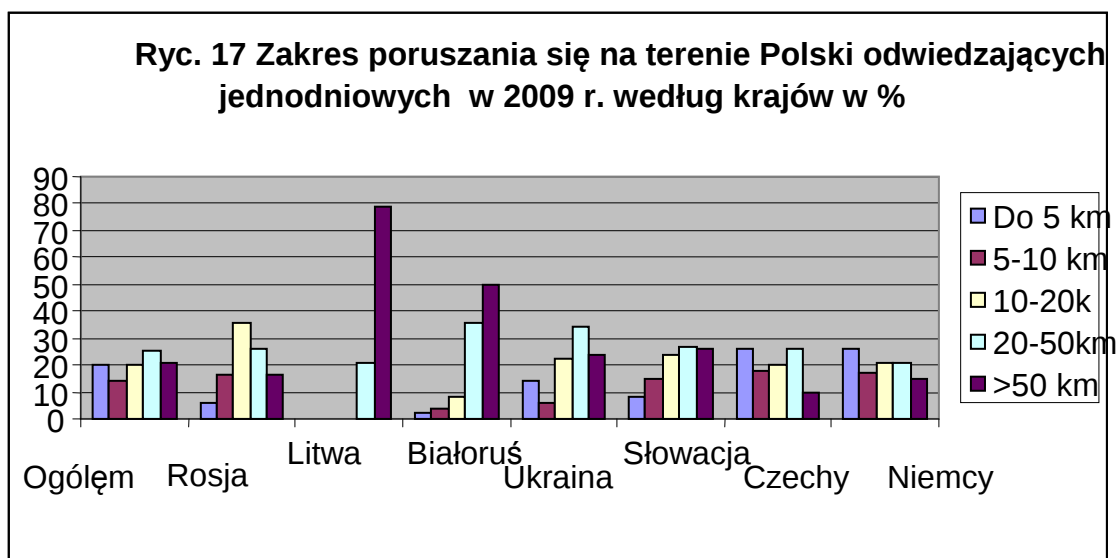

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2009.

Podróże.

W 2009 roku 21% respondentów udała się do miejscowości położonych dalej niż 50 km od granicy (w 2008 r. takich podróży było 27%). Wiele zależy od usytuowania przejścia granicznego w stosunku do miejsc będących przedmiotem zainteresowania odwiedzających. Najdalej podróżowali w głąb kraju Litwini i **Białorusini**. Turyści z Białorusi podróżują najchętniej do Polski południowo-wschodniej oraz południowej, m.in. do Zakopanego. Często odwiedzają też Białystok, Warszawę i Lublin.

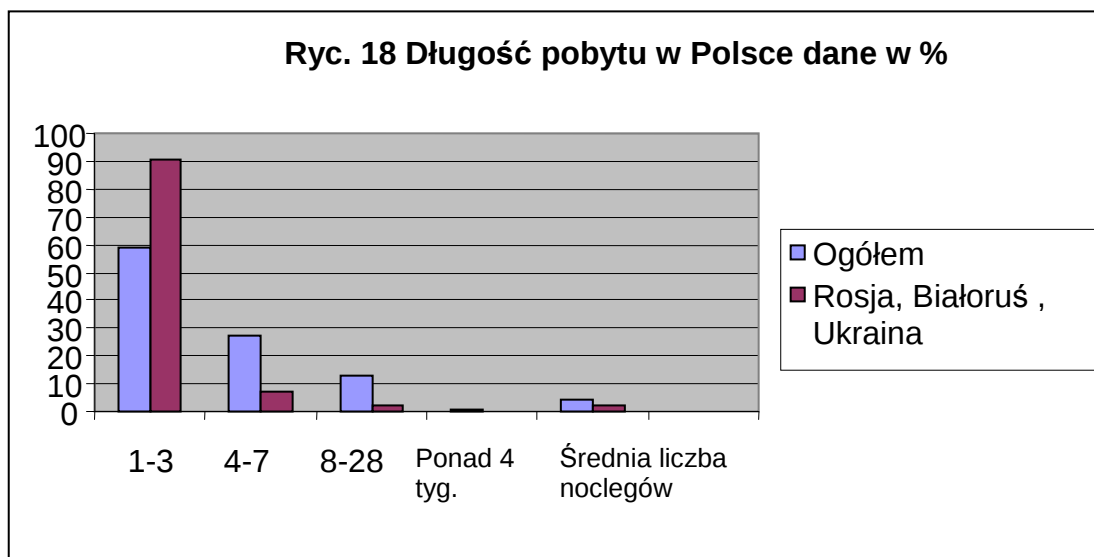
Ryc. 17 Zakres poruszania się na terenie Polski odwiedzających jednodniowych w 2009 r. według krajów w %

źródło: Opracowanie własne na podstawie badań Instytutu Turystyki

Długość pobytu.

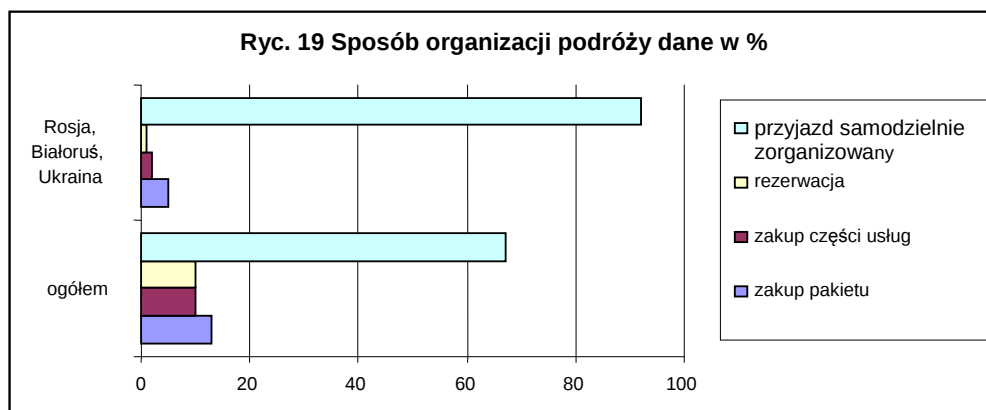
W 2008 roku średnia długość pobytu turystów w Polsce była większa niż w latach 2007-2008 i wyniosła około 4,2 noclegu. Wzrost ten w dużej mierze wynika z mniejszego udziału w ruchu przyjazdowym turystów zza wschodniej granicy, którzy w ubiegłych latach zaniżali średnią dla ogółu. W 2009 roku spędzali oni w Polsce średnio 1,9 noclegu.

źródło: Opracowanie własne na podstawie badań Instytutu Turystyki

Organizacja podróży.

Wśród turystów z Białorusi występuje znaczna przewaga przyjazdów samodzielnie zorganizowanych. Dotyczy to 92 % turystów z Białorusi, Ukrainy i Rosji. Tylko 5 % deklaruje zakup pakietu, 2% zakupu części usług i zaledwie 1 % deklaruje rezerwację. Przyjazdy samodzielnie organizowane wiążą się z podróżowaniem drogą lądową.

źródło: Opracowanie własne na podstawie badań Instytutu Turystyki

Liczba wizyt w ciągu roku.

Typową cechą turystyki przyjazdowej do Polski jest znaczna liczba wizyt tej samej osoby w ciągu roku. Realna liczba osób odwiedzających Polskę jest znacznie (w przypadku kilku krajów – wielokrotnie) mniejsza niż liczba wizyt. Do regularnych gości w Polsce należą turyści z krajów sąsiedzkich, zwłaszcza: **Białorusini** i Ukraińcy (ok. połowa odwiedza Polskę ponad 10 razy w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie), co wiąże się z licznymi porożami handlowymi z tych krajów.

Wraz ze wzrostem liczby wizyt w ciągu roku rośnie udział podróży tranzytowych i przyjazdów na zakupy, maleje zaś średnia długość pobytu.

Tab. 23 Liczba wizyt w ciągu 12 miesięcy (dane w %)

	Ogółem	Rosja, Białoruś, Ukraina
Jeden	28	8
Dwa	23	8
Trzy	12	7
Cztery	8	5
5-10	16	28
11 i więcej	13	44

Źródło: Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2009 roku

Charakterystyka demograficzna.

W 2009 roku 77% przyjezdnych turystów z Białorusi , Ukrainy i Rosji stanowili mężczyźni. Znaczną, nawet większą, przewagę udziału mężczyzn w strukturze demograficznej obserwowaliśmy już w poprzednich latach. Ma to związek z celami przyjazdów: służbowe i podróże tranzytowe są niemal całkowicie zdominowane przez mężczyzn. Wyrównany pod względem parytetu płci jest segment turystyczno-wypoczynkowy i odwiedziny u krewnych lub znajomych. Najwięcej turystów było w wieku 35-44 (45 %).

Wydatki.

Wydatki cudzoziemców w I kwartale 2010 r. przekraczających granicę z Białorusią wyniosły 245,2 mln zł i były o 21,5% niższe w porównaniu z IV kwartałem 2009 r. najwięcej wydatków ponieśli cudzoziemcy i Polacy przekraczający granicę z Ukrainą, odpowiednio 61,5% i 73,5%, znacznie mniej przekraczający granicę **polsko-białoruską – odpowiednio 35,2% i 15,4%.**

Wysokość wydatków na poszczególnych odcinkach granic powiązana była z wielkością ruchu granicznego na tych odcinkach ¹⁷

2. WUTZ .

Instytut Turystyki na zlecenie Polskiej Organizacji Turystycznej opracował zagregowany wskaźnik użyteczności turystyki zagranicznej, który umożliwia określenie miejsca Polski w wyjazdach turystycznych mieszkańców większości krajów. Międzynarodowy ruch turystyczny mierzony jest szeregiem wskaźników, które pozwalają na budowę rankingów rynków narodowych ze względu na pewne, wybrane cechy. To wielowymiarowe ujęcie utrudnia jednak zorientowanie się w istocie zjawiska oraz w określeniu znaczenia i użyteczności poszczególnych rynków narodowych dla Polski. Stąd propozycja, aby wskaźniki cząstkowe posłużyły do budowy wskaźnika syntetycznego. Instytut Turystyki na zlecenie POT przygotował Wskaźnik Użyteczności Turystyki Zagranicznej 2009.

Przedstawię teraz , na podstawie danych z 2008 r. , jak kształtował się WUTZ 2009 Białorusi dla Polski. Wielkość wydatków poniesionych przez Białorusinów na terenie polski wyniosła 640, 5 mln USD co daje trzecie miejsce po Niemcach i Ukrainie , natomiast wielkość wydatków na jednego turystę wyniosła 376 USD. Liczba turystów Białoruskich wyniosła 870 tys. Liczba korzystających turystów z hoteli wyniosła 48 tys. Łączna wartość standaryzowana to 0,6477. Mogę stwierdzić zatem, iż Białoruś zajmuje wysoką pozycję w znaczeniu turystyki zagranicznej dla Polski.

17-<http://www.egospodarka.pl/56291,Handel-a-ruch-graniczny-z-Ukraina-Rosja-i-Bialorusia-II-kw-2010,7,39,1.html>, data odczytu 29.10.10.r.

Tab. 24 Wielkości i wielkości standaryzowanych wskaźników częściowych WUTZ 2009 dla Polski

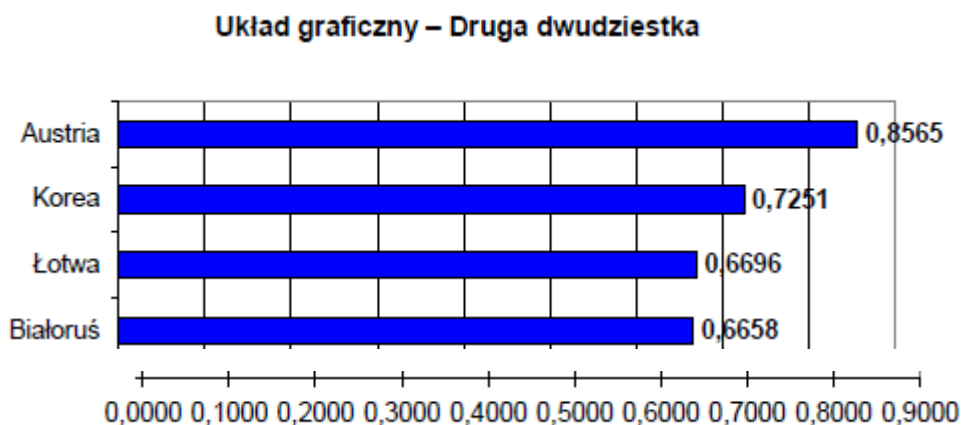
Lp.	Kraj	Wielkość wydatków w Polsce		Wielkość wydatków w Polsce na 1 turystę ²		Liczba turystów odwiedzających Polskę		Korzystający z polskich hoteli		Turyści w Polsce jako % mieszkańców		Łącznie wartości standaryzowane
		w mln USD	wartość stand.	w USD	wartość stand.	w tys.	wartość stand.	w tys.	wartość stand.	w %	wartość stand.	
1	Niemcy	6028,8	1,0000	449	0,1149	4780	1,0000	828,85	1,0000	5,8	0,1421	3,2570
2	W. Brytania	350,4	0,0572	688	0,2074	495	0,0998	359,5	0,4327	0,8	0,0196	0,8167
3	Litwa	227,8	0,0368	159	0,0029	695	0,1418	78,9	0,0936	20,4	0,5000	0,7751
4	Ukraina	1182,8	0,1954	365	0,0825	1550	0,3214	76,1	0,0902	3,3	0,0809	0,7704
5	Białoruś	640,5	0,1053	376	0,0870	870	0,1786	48,0	0,0562	9,0	0,2206	0,6477

Źródło: www.pot.gov.pl, data odczytu 10.11.10 r.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę łączną wartość wszystkich wskaźników częściowych WUTZ 2009 dla obu grup, (tzn. aktywność na rynku polskim oraz aktywność turystyczną ogólnie) Białoruś znalazła się w drugiej dziesiątce. Łączna wartość wskaźników wyniosła bowiem 0,6658.

Ryc. 20 WSKAŹNIK UŻYTECZNOŚCI TURYSTYKI ZAGRANICZNEJ WUTZ 2009

Łączna wartość wskaźników częściowych dla obu grup, dane 2008

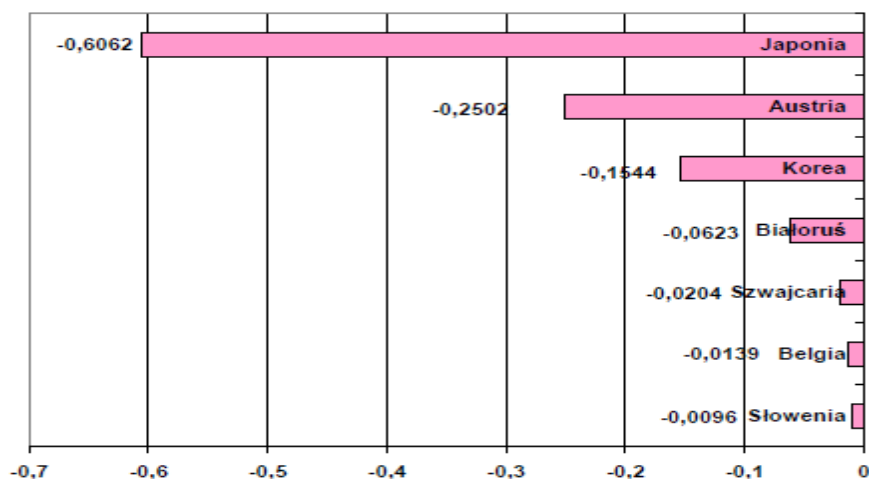

Źródło: www.pot.gov.pl, data odczytu 10.11.10 r.

Porównamy teraz zmianę wartości WUTZ 2009 do WUTZ 2006 ogółem (dla 8 wskaźników) . Możemy zauważyć spadek znaczenia Białorusi o 0,0623 w stosunku do roku 2006.

Ryc. 21

Kraje ze spadkiem wartości wskaźnika WUTZ 2009 do 2006

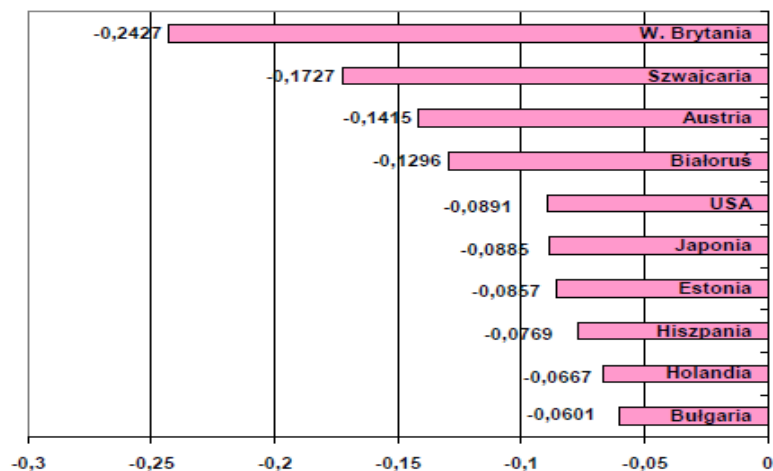

Źródło: www.pot.gov.pl, data odczytu 10.11.10 r.

Analizując wartość wskaźnika w stosunku do roku 2008 zauważamy jeszcze większy spadek wartości użyteczności turystyki zagranicznej. Białoruś znalazła się w pierwszej piątce krajów o największym spadku wskaźnika.

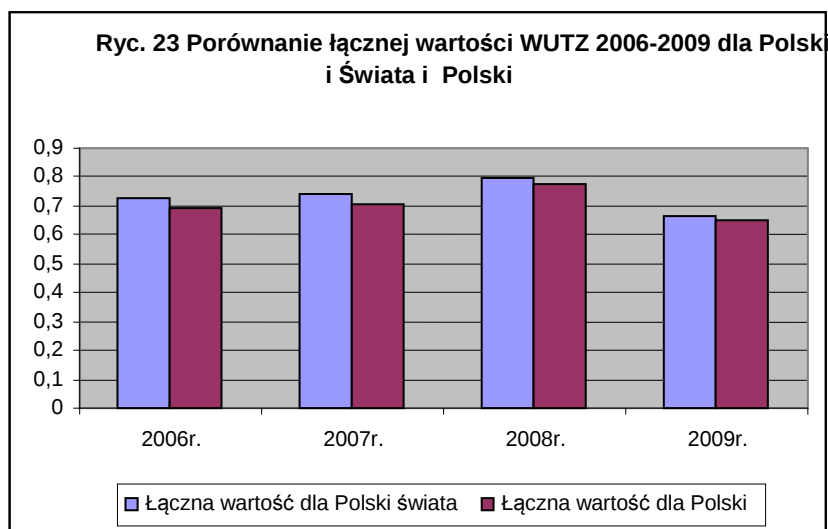
Ryc.22

Kraje o największym spadku wartości wskaźnika WUTZ 2009 do 2008

Źródło: www.pot.gov.pl, data odczytu 10.11.10 r.

Podsumowując aby wskaźnik mógł pełnić swoją rolę, tj. pozwalał na określenie rangi i użyteczności rynków emisyjnych dla recepcyjnego, niezbędne są dwa punkty odniesienia, które przedstawiają się następująco: po pierwsze pozycja Białorusi jako rynku emisyjnego na rynku Polskim jest znacząca. Kraj ten uplasował się na piątym miejscu wskaźnika użyteczności biorąc pod uwagę łączna wartość wskaźników cząstkowych (2009 r.) . Od 2006 do 2008 r. poziom tego wskaźnika stale wzrastał, jednak w 2009 r. zanotowano spadek . Jeżeli chodzi o pozycję Białorusi w turystyce światowej kraj ten zajmuje 39 pozycję i jej znaczenie jest niewielkie (2009 r.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.pot.gov.pl, data odczytu 10.11.10 r.

Na podstawie strategii marketingowej POT na lata 2008-2015 , który wyodrębnił grupę krajów , które są rynkiem strategicznym czyli o największym znaczeniu, rynkiem drugoplanowy- o znaczeniu nieco mniejszym Białoruś znajduje się w tej drugiej grupie. Państwo to jest w czołówce krajów sąsiadujących z Polską po Niemczech, Litwie, Ukrainie i Rosji, które odgrywają znaczenie dla turystyki naszego kraju. Wartości dwóch ostatnich są do siebie zbliżone i różnica nie jest wielka.

Gradacja i podział rynków

Lp.	Rynki o największym znaczeniu	Wskaźnik	Lp.	Rynki drugoplanowe	Wskaźnik
1	Niemcy	5,5693	1	Holandia	1,1671
2	Wielka Brytania	2,7446	2	Szwecja	1,1127
3	USA	2,0315	3	Włochy	1,0964
4	Norwegia	1,7204	4	Ukraina	1,0927
5	Francja	1,4297	5	Rosja	1,0667
6	Litwa	1,3940	6	Kanada	1,0304
7	Belgia	1,3269	7	Białoruś	1,0252

Źródło: strategia marketingowa POT 2008-2015.pdf-Adobe Leader

MACIERZ GE¹⁸

Biorąc pod uwagę następujące aspekty atrakcyjności rynku turystycznego jak wielkość rynku, stopa wzrostu, wydatki i położenie geograficzne znaczenie Białorusi jest średnie, czyli potencjał rynku jest niewielki. Natomiast pozycja polskiej turystyki na rynku białoruskim jest słaba. Wzięto tu pod uwagę procentowy udział Polski w rynku, pozycja polskich produktów oraz wizerunek Polski.

Tak więc należy szukać na rynku białoruskim w ograniczony sposób dróg ekspansji, bez inwestowania lub przy minimalnych kosztach promocji.¹⁹

3. Wyjazdy Polaków do Białorusi

W 2009 roku granice Polski przekroczyło ponad 39 mln polskich obywateli udających się do innych krajów. Wśród przekraczających granicę 6,3 mln (o 17% mniej niż w 2008 r.) stanowili turyści, a więc osoby, które spędziły poza granicami kraju co najmniej jedną noc. 5,7 mln przypada na turystów w wieku 15 i więcej lat, a 0,6 mln – na dzieci w wieku do 14 lat. Średnia liczba podróży zagranicznych wyniosła 1,1 na osobę (mniej niż w 2008 r.): Średnia długość pobytu (9,5 noclegu) również była mniejsza. Liczba Polaków wyjeżdżających do Białorusi w 2008 r. wyniosła 0.15 mln, natomiast w 2009r. zanotowano poniżej 0,1 mln wyjazdów. Przyczyną może być brak informacji na temat atrakcji turystycznej, słaba promocja regionu, błędne stereotypy na temat kraju, sytuacja polityczna.

¹⁸ Macierz opracowano na podstawie modelu strategii marketingowej, którą stworzyła firma General Electrics (GE), w celu decydowania, czy inwestować w rozwój produktów, ograniczać inwestowanie, czy dążyć do wycofania się.

¹⁹ opracowanie POT na podstawie strategii marketingowej firmy GE

Tab. 25 Zagraniczne wyjazdy polskich turystów według odwiedzanych krajów (w mln)

	rok 2008	rok 2009
Razem wyjazdów turystycznych	7,60	6,30
Niemcy	1,90	1,30
Włochy	0,45	0,65
Wielka Brytania	0,45	0,50
Austria	0,30	0,35
Belgia	0,15	0,35
Czechy	0,65	0,35
Holandia	0,35	0,35
Chorwacja	0,30	0,30
Egipt	0,25	0,25
Hiszpania	0,30	0,25
Francja	0,35	0,20
Irlandia	0,25	0,20
Słowacja	0,45	0,20
Szwecja	0,10	0,20
Grecja	0,30	0,15
Turcja	0,15	0,15
Dania	0,10	0,10
Litwa	0,30	0,10
Tunezja	*	0,10
Ukraina	0,15	0,10
Węgry	0,20	0,10
Rosja	0,20	*
Białoruś	0,15	*

* poniżej 0,1 mln

Źródło: http://www.intur.com.pl/jurek_09.htm, data odczytu 28.10.10 r.

W 2009 r. nastąpił spadek liczby przekroczeń granicy wschodniej w stosunku do 2008 r. o 42,2 % z 7248 tys. do 4 190 tys.

Tab. 26 Zagraniczne wyjazdy polskich obywateli według granic (przekroczenia granicy w tys.)

	2007	2008	2009	Zmiana 09/08
Ogółem	47 562	50 243	39 270	-21,8%
Zachodnia	16 836	17 646	15 110	-14,4%
Południowa	17 763	18 833	14 730	-21,8%
Wschodnia	7 012	7 248	4 190	-42,2%
Morska	586	510	480	-5,9%
Lotniska	5 365	6 006	4 760	-20,7%

*Źródło: 2007 – GUS, na podstawie danych Straży Granicznej.
Dane za grudzień 2007 roku – doszacowane przez Instytut Turystyki.
2008 i 2009 – oszacowania na podstawie badań Instytutu Turystyki
i częściowe dane Straży Granicznej.*

Polacy do Białorusi głównie wyjeżdżali w celach służbowych. Jednak w stosunku do 2008 roku (11 % wyjazdów) odnotowaliśmy w 2009 spadek do poniżej 3 %

Tab. 27 Zagraniczne podróże Polaków w celach służbowych według krajów (%)

	2008	2009
Belgia	4	27
Niemcy	37	21
Holandia	8	18
Rosja	14	7
Włochy	*	6
Dania	3	5
Szwecja	*	5
Wielka Brytania	4	5
Czechy	6	4
Francja	8	3
Ukraina	*	3
Białoruś	11	*
Litwa	9	*
Hiszpania	6	*
Norwegia	5	*
Inne	20	16

** Poniżej 3%.*

Uwaga: suma wizyt w poszczególnych krajach była większa niż liczba wyjazdów, gdyż część osób odwiedziła kilka krajów podczas jednej podróży.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Wydatki.

Znacząca jest również wartość wydatków poniesionych przez Białorusinów w Polsce. W I półroczu 2010 r. wydatki na zakup towarów poniesione w Polsce przez cudzoziemców, deklarujących jako kraj stałego zamieszkania Białoruś, wyniosły 483,8 mln zł, a wydatki Polaków na Białorusi – 31,2 mln zł. Z kolei eksport towarów z Polski na Białoruś wyniósł 2,1 mld zł, a import z Białorusi (jako kraju wysyłki) – 1,3 mld zł.

Współpraca państw.

Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej na podstawie danych Ministerstwa Gospodarki:

W trakcie I posiedzenia Wspólnej Polsko-Białoruskiej Komisji ds. Współpracy Gospodarczej (Warszawa, 14.04.2008 r.) podpisane zostały:

- Porozumienie o współpracy między Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości a Departamentem Przedsiębiorczości Ministerstwa Gospodarki Republiki Białoruś,
- Porozumienie o współpracy między Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych a Narodowym Centrum Marketingu i Koniunktury Cen przy Ministerstwie Spraw Zagranicznych Republiki Białoruś.

Realizacja założonych w tych dokumentach kierunków działań rozszerzy możliwości podejmowania współpracy przez podmioty obu krajów.

23 lutego br. zostały przeprowadzone w Mińsku rozmowy gospodarcze Wicepremierów Polski i Białorusi z udziałem przedsiębiorców zainteresowanych współpracą, w tym inwestycyjną, na rynku białoruskim.

W dniach 23-24 czerwca 2009 roku odbył się w Warszawie I Polsko-Białoruski Szczyt Gospodarczy z licznym uczestnictwem przedsiębiorców obu krajów. Stanowił on dobrą płaszczyznę dialogu administracji gospodarczej z biznesem oraz był kolejną okazją do nawiązania współpracy przedsiębiorców polskich i białoruskich.

W dniu 12 października 2009 roku w Warszawie miały miejsce rozmowy gospodarcze Wicepremierów Polski i Białorusi W. Pawlaka i W. Siemaszko a w dniach 13-14 tegoż

miesiąca w Siedlcach została przeprowadzona XIII edycja Forum Gospodarczego „Dobrosąsiedztwo 2009”

14 stycznia 2010 roku w Mińsku odbyło się kolejne II posiedzenie Wspólnej Polsko-Białoruskiej Komisji ds. Współpracy Gospodarczej, w trakcie którego zostały w sposób kompleksowy rozpatrzone zagadnienia dotyczące dwustronnej współpracy w poszczególnych sektorach gospodarki, w tym w szczególności wsparcie przedsięwzięć inwestycyjnych polskich firm na rynku białoruskim w obszarze paliwowo-energetycznym i sektorze bankowo-ubezpieczeniowym w warunkach dokonującej się liberalizacji gospodarki białoruskiej.

Kolejna XIV edycja Forum Gospodarczego „Dobrosąsiedztwo 2010” miała miejsce w Mińsku w dniach 9-10 czerwca br.

Białoruś objęta jest systemem finansowego wspierania polskiego eksportu ze środków budżetowych, co oznacza m.in. możliwość dofinansowania części kosztów uzyskania certyfikatu wyrobu.²⁰

Potencjalne dziedziny współpracy

Perspektywicznymi obszarami współpracy gospodarczej są m.in. energetyka, transport, budownictwo, ochrona środowiska, współpraca w sektorze bankowo-ubezpieczeniowym, współpraca służb celnych i granicznych, certyfikacja, mała i średnia przedsiębiorczość a także turystyka. Główne regiony rozwoju turystyki po obu stronach granicy obejmują przede wszystkim Puszcę Białowieską i region Kanału Augustowskiego.²¹

²⁰<http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wschodnimi+i+poza+europejskimi/Bialorus.htm>

²¹ j.w.

Tab. 28 Plan działania POT na lata 2010-2011 na Białorusi

Obszar	Turystyka miejska i kulturowa				
Projekt nr i tytuł projektu	Prezentacja dziedzictwa historycznego i kulturowego Polski				
Cel projektu	Pobudzanie popytu i poszerzanie oferty touroperatorów białoruskich na wyjazdy do Polski				
Cel pośredni	A - poprawa pozycji konkurencyjnej na rynkach zagranicznych i krajowym, B - rozszerzanie atrakcyjnego wizerunku produktów turystycznych poprzez działania marketingowe				
Grupa docelowa	Branża turystyczna				
Zasięg działania	Rynek białoruski				
Narzędzia wykorzystywane w realizacji projektu					
Narzędzie	Opis narzędzia	Grupa docelowa	Liczba odbiorców / uczestników	Termin realizacji 2010 (kwartał)	Termin realizacji 2011 (kwartał)
Seminaria, warsztaty, prezentacje					
Warsztaty	Forum polsko-białoruskich biur podróży, po zakończeniu forum odbędzie się podróż studyjna dla białoruskich touroperatorów	Dolny Śląsk	30	III	II
Stoiska informacyjne					
Stoisko informacyjne	Ekspozycja materiałów promocyjnych na targach Turbizness w Mińsku	Pojezierze Mazurskie, zabytki Warmii i Mazur, Trójmiasto, zamek w Malborku, pałace i zamki	5 000	I	I

V. Analiza SWOT

Tab. 29

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
-bogaty naturalny potencjał -walory środowiska przyrodniczego, (Puszcza Białowieska, Jeziora, lasy, tereny zielone) -walory środowiska kulturowego, bogata historia (zabytki w dużych miastach: zamki, twierdze) -położenie w centralnej części Europy, -korzystny rozwój powiązań komunikacyjnych: drogi biegnące z Europy Środkowej do Rosji i Ukrainy -relatywnie dobra infrastruktura turystyczna w większych miastach, w ostatnich latach nastąpił wzrost liczby hoteli -wzrost znaczenia turystyki wiejskiej i agroturystyki, -duży potencjał do rozwoju turystyki aktywnej, wodnej, przyrodniczej i ekoturystyki, -czyste środowisko naturalne, -postępujący rozwój gospodarczy, co pozwala na rozwój turystyki, -bardzo dobra jakość dróg, znaczna część średnich i dużych miast posiada obwodnice, -relatywnie niski poziom cen,	-niewystarczająco rozwiniętą infrastruktura turystyczna, często wymagającą modernizacji , -brak zintegrowanego, kompleksowego systemu informacji turystycznej, -słaby popyt wewnętrzny na produkty turystyczne i nie docenianie znaczenia jego rozwoju, - złą jakością usług we wszystkich sektorach przemysłu turystycznego ze względu na niski poziom szkolenia personelu i brak doświadczenia w warunkach gospodarki rynkowej, -brak segmentacji rynku i profilu oferty ukierunkowanej na określonego odbiorcę, -trudności w dotarciu do nowych klientów, głównie z Europy Zachodniej gdyż produkt turystyczny kraju nie jest znany, --szlaki nie mają indywidualnych przewodników opisujących przebieg i atrakcje turystyczne, -niewystarczające oznakowanie obiektów turystycznych, brak oznakowania dojazdów do zabytków, -brak marketingu turystycznego, -wysokie ceny wiz -relatywnie niski poziom cywilizacyjny,
SZANSE	ZAGROŻENIA
-aktywny wypoczynek jako model cywilizacyjny, - sąsiedztwa z krajami bałtyckimi, Rosją, Polską jest poważnym środkiem na rozwój turystyki transgranicznej, - bliskość Europy Zachodniej, Skandynawii - rynek turystyczny o bardzo wysokim potencjale finansowym; - inwestycje w infrastrukturę turystyczną i komunikacyjną, -rozwój agroturystyki jako alternatywy dla obszarów	- silna konkurencja ze strony innych obszarów , krajów- konieczność poszukiwania atrakcji niepowtarzalnych -sąsiedztwo państw o lepszej infrastrukturze turystycznej - niewielka ilość touroperatorów w regionie, sprzedających zintegrowane w pakiety produkty turystyczne; - niewielka liczba ofert tematycznych, dystrybuowanych przez biura podróży

rolniczych oraz różnorodnych form turystyki w oparciu o czyste środowisko przyrodnicze	- spadek aktywności turystycznej sąsiadów Polski oraz innych krajów europejskich - brak ugruntowanej pozycji na rynku, gdyż Białoruś nie jest liderem w zakresie korzystania turystyki, - niespełnienie oczekiwań klientów-turystów, gdyż poziom usług w zakresie turystyki nie jest dostosowany do ich wymogów,
--	--

Źródło: opracowanie własne

VI. Przykładowa oferta wczasów dla emerytów na Białorusi.

Od pewnego czasu o Białorusi głośno jest głównie za sprawą wydarzeń politycznych. Wieści te zniechęcają raczej do odwiedzin sąsiada zza wschodniej granicy. A szkoda, bo kraj ten ma nie tylko jedno oblicze, czego nie dostrzegamy przez pryzmat polityki. Być może dlatego wśród wiadomości z Białorusi trudno jest znaleźć informacje, że oferuje ona przybyłym z Polski bardzo atrakcyjne wczasy w tamtejszych sanatoriach.

Co najważniejsze, sanatoria białoruskie są blisko polskiej granicy, tak więc dojazd do nich jest szybki i niedrogi. Poza tym oferta jest tańsza od pobytu w polskich czy litewskich uzdrowiskach. Co więcej, oferowane spektrum zabiegów powinno skłaniać zainteresowanych do poważnego przyjrzenia się propozycjom kurortów białoruskich. Warto w tym miejscu dodać, że są one położone w dziewiczych puszczach, gwarantujących świeże powietrze i ciszę.

Nad Niemnem

Zaledwie 60 kilometrów od Grodna znajduje się sanatorium „Energetyk”. Jest to nowoczesny kompleks uzdrowiskowy wybudowany 10 lat temu. Sanatorium położone jest w otoczeniu lasów sosnowych, w pobliżu Zalewu Wołpiańskiego. Spacerem można dojść do rzeki Niemen. W okolicy nie ma zakładów przemysłowych i innych źródeł mogących zanieczyszczać środowisko. Obok sanatorium znajduje się wieś Wołpa, gdzie jest piękny drewniany kościół, a parafią kieruje polski proboszcz. Jest to najstarszy drewniany kościół na Białorusi. Sanatorium stanowi też wyśmienity punkt wypadowy licznych ciekawych wycieczek do Grodna, Nowogródka, Baranowicz, czy nad jezioro Świteż.

Uzdrowisko składa się z sześciu pawilonów hotelowych i piętrowych, murowanych, dwupoziomowych willi oraz pawilonu leczniczego. Zielone otoczenie, świeże powietrze, cisza i spokój stwarzają bardzo dobre warunki do odpoczynku i leczenia. Sanatorium dysponuje nowoczesną bazą leczniczą. Kuracjusze mogą korzystać z dwóch krytych basenów i pełnowymiarowej sali gimnastycznej.

Jest tu polskojęzyczny lekarz. Sanatorium oferuje bogaty zakres zabiegów, takich jak okłady borowinowe i parafinowe, inhalacje, masaż klasyczny i podwodny, bicze szkockie, kinezyterapia, fizykoterapia, koktajle ziołowe, magnetoterapia, jonoforeza, diadynamika, kąpiele tlenowe, ziołowe, kwasowo-węglowe, perełkowe, jodobromowe, chlorkowe, akupunktura, leczenie wodą mineralną, leczenie skoliozy i dyskopatii, płukanie jelit. Na terenie uzdrowiska jest kawiarnia i duża sala taneczna, w której codziennie organizowane są wieczorki towarzyskie. Kuracjusze za dodatkową opłatą mogą także korzystać z usług stomatologicznych (tańszych niż w Polsce), solarium, sauny suchej, jacuzzi, usług fryzjerskich i wypożyczalni rowerów.

W pobliżu Baranowicz

Drugim godnym uwagi uzdrowiskiem jest sanatorium „Czabarok” (nazwa kurortu pochodzi od leśnego kwiatu). Obiekt leczniczy położony jest tylko 20 km od Baranowicz, na terenie liściasto-iglastego kompleksu leczniczego, z bogactwem wszelkiego runa leśnego (jagody, grzyby, poziomki, maliny). W odległości zaledwie 800 metrów znajduje się czyste jezioro kąpieliskowe z żółtym piaskiem. Bliżej sanatorium jest drugie jezioro, które może być rajem dla wędkarzy. Jest to bardzo dobre miejsce wypadowe na wycieczki do historycznych miejsc związanych z dziejami Polski, takich jak: Nowogródek, Nieśwież, Baranowicze, Zaosie, jezioro Świteż.

„Czabarok” jest nowoczesnym kompleksem sanatoryjnym, specjalizującym się również w zabiegach leczniczych dla dzieci. Na terenie sanatorium znajduje się pawilon sportowy, w którym można grać w siatkówkę i koszykówkę, kryty basen, sala gimnastyczna, sauna elektryczna i ogrzewana drewnem, basen pływacki, klub fitness, wypożyczalnia rowerów turystycznych. Jest również kawiarnia, sklepik z podstawowymi artykułami, kaplica prawosławna, automaty telefoniczne. Doskonałe zabiegi, wspaniała atmosfera, czyste powietrze.

Główny Lekarz w sanatorium „Czabarok” mówi po polsku. Kompleks leczniczy jest wyposażony w najnowocześniejsze urządzenia lecznicze. W sanatorium leczy się

schorzenia narządów ruchu (zwyrodnienia, gościec, reumatyzm, pourazowe), górnych dróg oddechowych, układu nerwowego, kardiologiczne i gastryczne. Taką ofertę wyjazdów po zdrowie , włącznie z załatwieniem wiz białoruskich, zajmuje się biuro podróży Ultra Maria z Warszawy²²

Tak więc białoruskie sanatoria są idealnym miejscem dla wypoczynku, zregenerowania sił dla emerytów i nie tylko. Przyciągają niską ceną świetnym wyposażeniem oraz położeniem przy polskiej granicy. Jest to idealna oferta dla tego segmentu demograficzno-społecznego.

²² http://bez-recepty.pgf.com.pl/index.php?co=artyk&id_artyk=1245 (15.11.2010)

Podsumowanie.

Białoruś to kraj mający ogromny potencjał turystyczny. Posiada wspaniałe walory turystyczne, zarówno naturalne, jak i materialne. Ma korzystne położenie geopolityczne dla tranzytowego transportu.

Jednak nie odgrywa znaczącej roli w turystyce. Do Polski nasi wschodni sąsiedzi przybywają głównie w celach zakupowych (ponad 50 %), służbowych (ok. 20 %), cele typowo turystyczne i wypoczynkowe stanowią tylko 16 %. Z celem wiąże się długość pobytu, która wynosi zaledwie 1-3 dni. Wśród miejsc wybieranych przez Polaków Białoruś również nie znajduje się w czołówce, wg. danych do tego kraju wybrało się w 2009 r. poniżej 0,1 mln turystów z Polski. W 2009 r. zanotowano również największy spadek, w stosunku do roku 2008, liczby przekroczeń granicy wschodniej. Głównym celem wyjazdów Polaków w 2009 r. na Białoruś były cele służbowe, których udział w stosunku do 2008 r. również spadł. Po przeanalizowaniu danych na temat Białorusi wobec innych destylacji i krajów emisyjnych również jej znaczenie nie jest istotne. Turyści z tego kraju w ostatnich latach postawili na rozwój turystyki krajowej, wczasy nadmorskie zdominowała turystyka wiejska. Wyjazdy zagraniczne od 2007 r. cyklicznie spadały.

Atrakcyjność kulturowa i przyrodnicza, atrakcyjne turystyczne położenie, sprzyjające warunki do rozwoju rekreacji, turystyki wiejskiej i ekoturystyki niewątpliwie są atutem do rozwoju turystyki w tym państwie. Jednak nie należy zapomnieć o słabych stronach tego państwa, jakimi są : przepisy wizowe, dodatkowo brak broszur z informacjami o trasach, atrakcjach turystycznych, brak jest znaków na ulicach, z dojazdem do atrakcji. Ulepszenia w tych podstawowych usługach turystycznych, w kulturze obsługi klientów jest niezbędne w celu wsparcia wzrostu znaczenia turystyki na Białorusi. Obecnie rząd tego państwa rozważa odstąpienie od obowiązujących procedur wizowych dla turystów z krajów UE. Jeżeli taka zmiana wejdzie w życie, może to być pierwszy poważny krok ku zwiększeniu ruchu turystycznego z kluczowych rynków Europy Zachodniej.

BIBLIOGRAFIA:

1. *Geografia turystyczna świata, cz.1*, pod red. Warszńskiej J., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003, s. 350-352.

2. Kruczek Z. *Geografia turystyczna świata*, Proksenia 2008, wydanie IV uzupełnione, s.181.

3. Strony Internetowe:

<http://www.intur.com.pl>

<http://www.stat.gov.pl>

<http://www.unwto.org>

<http://www.bialorus.pl>

<http://www.pot.gov.pl>

<http://belstat.gov.by>

<http://www.intur.com.pl>

<http://www.egospodarka.pl>

<http://www.ry.by>

<http://belstat.gov.by>

<http://encyklopedia.pwn.pl>

<http://www.mst.by/>

<http://www.wttc.org>

Spis tabel:

Tabela 1. SKŁAD NARODOWY ludności Republiki Białoruś s.4	
Tabela 2. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne gospodarki s.5	
Tab. 3 Liczba hoteli, spa, obiektów ochrony zdrowia s.14	
Tab.4 Liczba zasobów turystycznych na Białorusi s.14	
Tab. 5 Liczba organizacji turystycznych s. 15	
Tab. 6 Indeks cen konsumpcyjnych s.15	
Tab.7 Dynamika cen i taryf na niektóre rodzaje usług płatnych s.16	
Tab.8 Liczba pracowników zatrudnionych w turystyce (w tys.) s.16	
Tab. 9 Przyjazdy turystów do regionu Europejskiego i subregionu Europa Środkowo -Wschodnia (mln) s.17	
Tab.10 Liczba cudzoziemców przyjeżdżających do Republiki Białorusi w tys. s.17	
Tab. 11 Liczba zagranicznych turystów odwiedzających Republikę Białorusi w tys. s.18	
Tab. 12 Zagraniczne przyjazdy do Republiki Białorusi w latach 2000-2004 s.18	
Tab. 13 Liczby zorganizowanych turystów, którzy odwiedzili Republikę Białorusi, główne obszary (w tys.) s.19	
Tab. 14 Wpływy z turystyki międzynarodowej w Europie (w mld USD) s.21	
Tab.15 Koszt wycieczki, wypłacane przez zagranicznych turystów w milionach rubli. S.21	
Tab. 16 Wydatki gospodarstw domowych (%) s.22	
Tab. 17 Liczba turystów podróżujących za granicę Białorusi w tys. s.23	
Tab. 18 Liczby zorganizowanych turystów, którzy wyjechali za granicę z poszczególnych regionów (w tys.) s.23	
Tab. 19 Koszt zamorskich wycieczek, wypłacane przez obywateli Republiki Białorusi, w rublach s.24	
Tab. 20 Liczba turystów zagranicznych i udzielonych im noclegów w obiektach zakwaterowania zbiorowego w 2009 r. s.26	
Tab. 21 Przeciętne wydatki turystów zagranicznych na terenie Polski w latach 2007-2009 (według krajów) s.28	
Tab. 22 Przeciętne wydatki odwiedzających jednodniowych w latach 2003-2009 (w USD na osobę) s. 29	
Tab. 23 Liczba wizyt w ciągu 12 miesięcy (dane w %) s. 33	
Tab. 24 Wielkości i wielkości standaryzowanych wskaźników cząstkowych WUTZ 2009 dla Polski s. 35	
Tab. 25 Zagraniczne wyjazdy polskich turystów według odwiedzanych krajów (w mln) s.38	
Tab. 26 Zagraniczne wyjazdy polskich obywateli według granic (przekroczenia granicy w tys.) s.39	
Tab. 27 Zagraniczne podróże Polaków w celach służbowych według krajów (%) s.39	
Tab. 28 Plan działania POT na lata 2010-2011 s.43	
Tab. 29 Analiza SWOT s. 44	

Spis rycin:

- Ryc. 1 Mapa Białorusi s.6
- Ryc. 2 Katedra katolicka w Mińsku s.7
- Ryc.4 Cerkiew św. Borysa i Gleba s.8
- Ryc.5 Pałac Radziwiłłów s.9
- Ryc. 6 Jeziora Brasławiu s.9
- Ryc.7 Pripyat Reserve s.10
- Ryc.8 Mińskie Morza s.10
- Ryc. 9, 10 Przebieg międzynarodowych korytarzy transportowych przez terytorium Białorusi s. 12, 13
- Ryc. 11 Przyjazdy turystów z Białorusi do Polski w latach 2000-2009 w tys. s.26
- Ryc.12 Przeciętne wydatki turystów na osobę w 2009 roku w USD (według krajów) s.27
- Ryc. 13 Charakterystyka celów przyjazdów turystów jednodniowych z Białorusi (%) s. 29
- Ryc. 14 Turystyka i wypoczynek – trendy wieloletnie s.30
- Ryc. 15 Interesy lub sprawy służbowe – trendy wieloletnie s.30
- Ryc. 16 Zakupy – trendy wieloletnie s.31
- Ryc. 17 Zakres poruszania się na terenie Polski odwiedzających jednodniowych w 2009 r. wg. Krajów w % s.31
- Ryc. 18 Długość pobytu w Polsce dane w % s.32
- Ryc. 19 Sposób organizacji podróży dane w % s.32
- Ryc. 20 WSKAŹNIK UŻYTECZNOŚCI TURYSTYKI ZAGRANICZNEJ WUTZ 2009 s. 35
- Ryc.21 Kraje ze spadkiem wskaźnika WUTZ 2009 do 2006 s. 36
- Ryc. 22 Kraje ze spadkiem wskaźnika WUTZ 2009 do 2008 s. 36
- Ryc. 23 Porównanie łącznej wartości WUTZ 2006-2009 dla Polski i Polski i Świata s. 37

Wyrażam zgodę na opublikowanie wykonanego przeze mnie projektu na stronie AWF Kraków poświęconej realizacji przedmiotu „Rynki turystyczne i rekreacyjne”. Oświadczam, że został on wykonany zgodnie z obowiązującymi zasadami i nie narusza niczych praw autorskich